

Täysistunto

Tiistai 23.3.2021 klo 14.08—20.54

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä

Hallituksen esitys HE 33/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 4/2021 vp

Pöytäkirjan liite Jani Mäkelän muutosehdotus Liite 5A

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 4/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Puheenjohtaja Rinne.

Keskustelu

18.02 **Antti Rinne sd** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta ehdottaa kuntavaalien siirtämistä koskevan lain hyväksymistä muutettuna. Muutokset koskevat uusien valtuustojen toimikauden alkuaajankohtaa. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Lakiehdotuksen mukaan kuntavaalit pidetään 13. kesäkuuta 2021. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan kuntavaalien siirtäminen on nyt vallitsevassa epidemiatilanteessa välttämätöntä ihmisten terveyden ja hengen suojelemiseksi sekä sen varmistamiseksi, että äänioikeutetuilla on tosiasialliset mahdollisuudet käyttää perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaisia oikeuksia. Valiokunta kuitenkin painottaa, että vaalien siirtämiseen tulee ryhtyä vain erittäin painavista ja hyväksyttävistä syistä ja että vaalien siirron on oltava ajallisesti määriteltävissä ja perusteltavissa valtiosäännön kansanvaltaisten perusteiden näkökulmasta. Erityisesti kertaluonteiseen vaalien siirtoon tulee ryhtyä vain välttämättömästä syystä.

Perustuslakivaliokunta ehdottaa, että kesäkuun vaaleissa valittavien valtuustojen toimikausi alkaa elokuun alussa. Hallituksen esityksessä ajankohdaksi esitettiin syyskuun alkua, mitä perustuslakivaliokunta piti periaatteellisesti ongelmallisena. Uuden valtuuston valitsemisen ja vaalituloksen vahvistaminen vuoksi nykyiset valtuustot menettävät vaaleihin perustuvan poliittisen legitimitetinsä. Kansanvaltaisuuden toteutumisen näkökulmasta on siten valiokunnan mielestä perusteltua, että uusi valtuusto ryhtyy toimeensa mahdollisimman pian vaalituloksen selvittyä. Samoin kesäkuun kuntavaaleissa valittujen valtuustojen toimikauden tarpeetonta lyhenemistä tulee välttää.

Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotus vaalipäivän siirtämisestä tehtiin merkittävän myöhään suhteessa säännönmukaiseen vaalipäivään. Esimerkiksi kuntavaalien ehdokaslistojen jättöpäivä on ollut 9.3.2021 ja ehdokaslistojen vahvistamispäivä 18.3.2021. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että vaalipäivän siirron ennakkollisen toimeenpanon ja siihen liittyvän ohjeistuksen johdosta vaalien toimeenpanosta vastaavilla viran-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

omaisilla on syntynyt epäselvyyttä ohjeistuksen suhteesta voimassa olevaan lainsäädäntöön. Erityisesti epäselvä oikeudellinen tilanne on ollut siten omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä ehdokasasettelussa ja ehdokkaan asemassa.

Perustuslakivaliokunta pitää erityisen tärkeänä sen varmistamista hyvissä ajoin, että vaalit pystytään järjestämään vaarantamatta ihmisten terveyttä ja siten, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeuttaan. Valiokunta painottaa tarvetta varmistaa vaalien terveysturvallinen toteutuminen kesäkuussa myös asianmukaisella ohjeistuksella. Valtioneuvoston on lisäksi syytä selvittää kirjeäänestyksen soveltamisalan laajentamista esimerkiksi nyt käsillä olevan kaltaisiin tilanteisiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitokset valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Rinne. — Ja nyt edustaja Heinonen.

18.05 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä valiokunnan puheenjohtaja ja hyvät edustajakollegat! Pääministeri Sanna Marinin hallituksen päätös viime hetkellä siirtää kevään kuntavaaleja oli kyllä osoitus vakavasta epäonnistumisesta Suomen demokratian näkökulmasta. Oikeusministeriö ja sen vaaleista vastuussa oleva johto antoivat tilanteen edetä kyllä minun mielestäni liian takarajalle ja käytännössä laittoivat vaaleista päättävät puoluesihteerit aika lailla kohtuuttoman tilanteen eteen. Perinteisesti Suomessa vaalien ajankohdasta ja myös siirtämisestä on aina päätetty yhteisymmärryksessä, yksimielisin päätöksin kaikkien puolueiden kesken. Vaalien siirrot on lisäksi tehty aina hyvissä ajoin. Itse olisin ollut sitä mieltä, että näin olisi pitänyt toimia nytkin. Yksimielisyyden vaatimuksesta on nyt kuitenkin luovuttu, ja tämä on demokratian kannalta yleistyessään vaarallinen tie.

Kun tämä päätös esiteltiin, niin silloin puhuttiin tästä myöhemmin laskuharjoitukseksi mainitusta 11 000 päivittäisestä tartunnasta, mutta olihan tuo luku tiedossa jo huomattavasti paljon aiemmin. Olisi voitu tehdä toimenpiteet ja päätökset kyllä aiemminkin. Eli on tässä varmasti peiliin katsomisen paikka oikeusministeriössä vaaleista vastaavilla henkilöillä. [Aki Lindén pyytää vastauspuheenvuoroa]

Vaalien paniikinomainen siirtäminen kolme päivää ennen takarajaa oli siis minun mielestäni osoitus vakavasta epäonnistumisesta. Koronaturvalliset vaalit olisi pitänyt ja olisi voitu vuoden valmistelulla varmistaa. Jostain syystä nämä työt jäivät tekemättä, ja kunnat joutuivat etenemään omilla ratkaisuihillaan. Monet kunnat ja kaupungit olivatkin jo tehneet hyviä ja vastuullisia ratkaisuja turvallisten vaalien järjestämiseksi — kaikki eivät tosin olleet.

Arvoisa puhemies! Nyt kun on päätetty siirtää näitä vaaleja, niin on tärkeää, että se tapahtuu hyvässä ja hallitussa järjestyksessä, ja haluan kyllä antaa tunnustusta perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalle, kansanedustaja Antti Rinteelle siitä, että valiokunta on tämän käsitellyt ripeästi ja myös yksimielisesti. Se on vahva osoitus siitä, että tässä asiassa halutaan edetä nyt kuitenkin meidän vahvaa demokratiaamme kunnioittaen.

Tämä ehdokaslistojen täydennyskysymys on sellainen, joka herättää itsessäni vähän kysymyksiä, että meneekö se ihan nyt kaiken taiteen sääntöjen mukaan, ja myös tämä ehdokasasettelukysymys, jossa osa kunnista jätti noudattamatta voimassa olevaa lainsäädäntöä, ja oikeusministeriön ohjeistukset olivat siinä valitettavasti kyllä vähän ristiriitaisia. Toivon todella, että tästä ei synny sellaista kuvaa, että vaalien tulosta esimerkiksi kyseenalaistettaisiin tai tätä ehdokasasettelua muuten.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

Pidän myönteisenä, arvoisa puhemies, sitä, että tässä esityksessä nyt kerrotaan, että näitä toimia on tehty. Kesäkuun 13. päivänä toimitettavien kuntavaalien kotimaan ennakkoonestysaika alkaa yhtä viikkoa aikaisemmin kuin normaalisti ja kestää siis yhteensä 14 päivää. Laitosäänestys voidaan lakiehdotuksen mukaan toimittaa laitoksissa vähintään yhtenä ja enintään neljänä päivänä ennakkoonestysajan kuluessa, kun voimassa olevan vaalilain mukaan laitosäänestys toimitetaan enintään kahtena päivänä. Toivottavasti tämä nyt otetaan tässä täydessä mitassa käyttöön. Ehdotuksen mukaan oikeusministeriö suorittaa kunnille näissä kuntavaaleissa lisäksi vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitetun kertakorvauksen kotimaan ennakkoonestysajanjakson pidentämisestä aiheutuneista kustannuksista.

Ja nyt tietysti voi kysyä, miksi näitä toimenpiteitä ei tehty tämän vuoden aikana. Kun tiedettiin, että kuntavaalit ovat tulossa, niin nämä olisi voitu tehdä hyvin viime kesänä, päättää, että kuntavaaleissa varaudutaan pidentämällä ennakkoonestysaikaa ja tekemällä näitä toimenpiteitä. [Eva Biaudet: Kuka uskoi viime kesänä, että ollaan tässä tilanteessa?] — Anteeksi? [Eva Biaudet: Kuka uskoi viime kesänä, että ollaan tässä tilanteessa?] — Niin, tietysti aina kannattaa pahimpaan varautua, edustaja Biaudet. Sen takia itse olisin sitä ehkä kaivannut, että ei odoteta, kunnes on kolme päivää ennen deadlinea, ja sitten ei olekaan tehty. Minun mielestäni ei tätä kannata pahalla ottaa vaan itse asiassa opiksi. Kun tiedettiin, että vaalit ovat vuoden päästä tulossa, niin siihen olisi voitu varautua. [Raimo Piirainen: Oisit esittänyt sitä!] — Anteeksi? [Raimo Piirainen: Oisit esittänyt kesällä, että siirretään!] — Se on totta, että tietysti esittelyvastuu on ministereillä. Opposition yksittäisiltä kansanedustajiltako te hallituksessa olisitte odottanut, että nämä asiat olisi pitänyt tehdä? Toivoisin, arvoisat hallituksen kansanedustajat, [Hälinää — Puhemies koputtaa] nyt pientä nöyryyttä tämän asian edessä, en naureskelua, sillä tämä on vakava asia suomalaiselle demokratialle. [Eva Biaudet: Niin se on!] Edustaja Piirainen naureskelee sille, että vaalit joudutaan siirtämään. Se on vakava paikka, edustaja Piirainen, nyt vähän nöyryyttä tähän tilanteeseen. [Raimo Piirainen pyytää vastauspuheenvuoroa] Jos te ette kestä sitä, että kysytään, miksi vuoden aikana näitä toimenpiteitä ei tehty, niin on se kumma. [Eduskunnasta: Kiitos samoin!]

Arvoisa puhemies! Koronaturvalliset vaalit ovat kuitenkin minun mielestäni kaiken a ja o. Valitettavasti en voi sataprosenttisesti luottaa siihen, että oikeusministeri onnistuisi siinä nyt kahdessakaan kuukaudessa, kun ei siis onnistunut vuodessa. Onkin täysin mahdollista, että kesäkuussa [Antti Rinne pyytää vastauspuheenvuoroa] ollaan edelleen niin vaikeassa koronatilanteessa, että vaaleja voitaisiin joutua siirtämään uudestaan, ja tämä on iso kysymys tässä vaiheessa. Onko varmasti niin, että kesäkuun 13. päivä, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja sanoi, jokainen suomalainen pääsee äänestämään? Onko siitä varmuutta? Itse en pysty sanomaan sitä varmaksi, että näin olisi. Siksi jo ennen tätä puoluesihteerien tekemää päätöstä totesin, että jos vaaleja siirretään, niin itse kannattaisin niiden siirtoa esimerkiksi lokakuuhun tai loppuvuoteen niin, että meillä olisi aidosti reilu rokotuskattavuus tässä maassa. Nyt voi olla niin, että tämä on jopa vähän epäoikeudenmukainen tietyille äänestäjille. Meillä tietyt äänestäjäryhmät on jo rokotettu, mutta iso ryhmä kansasta ei ole rokotettu 13.6.

Arvoisa puhemies! Suomalainen vahva demokratia vaatii nyt kuitenkin kaiken keskellä ja loppujen lopuksi puolustajia, ja toivon, että me kaikki olemme tässä tukemassa sitä, että nämä valmistelut onnistuvat. Äänestäminen, siis yhtenä tärkeimpänä demokratian kulmakivenä, [Puhemies koputtaa] on sellainen, että sitä pitää yhdessä vaalia, mutta ei se tarkoita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

sitä, ettei peiliinkin ole katsomisen paikka. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä — Aki Lindén: Vastauspuheenvuoro! Oli niin monta virhettä, mitkä pitää korjata!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tässä illan mittaan on aikaa pitää puheita. — Edustaja Halla-aho.

18.13 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Tilanne on vaikea syystä, jotka eivät ole perussuomalaisten käsissä. Meille helpoin tapa olisi ollut äänestyttyä asia. Emme valinneet helpointa tapaa. On selvää, että tässä vaiheessa vaaleja ei enää voi järjestää ajallaan 18.4., koska oikeusministeriö on laiminlyönyt velvollisuutensa ryhtyä järjestelyihin, joiden avulla vaalit voitaisiin toimittaa turvallisesti epidemian oloissa. Itse korona on vain yksi puoli ongelmaa. Toinen puoli on se, että puheista ja lupauksista huolimatta oikeusministeriö ei ole tehnyt mitään erityishaasteiden voittamiseksi. Moni länsimaa on pystynyt järjestämään vaalit paremmissa olosuhteissa. Lisäksi vaaleja ei voida järjestää, koska 9.3. jätettyjä vaalilistoja ei ole kaikissa kunnissa vahvistettu lain edellyttämällä tavalla. Tähän on ollut suurena syynä se, että oikeusministeriö on kehottanut niitä olemaan noudattamatta voimassa olevaa lakia. On siis sovellettu ennakoivaa lainsäädäntöä, neuvottu sivuuttamaan voimassa oleva laki ja noudattamaan tulossa olevaa lakia. Tässä on pyyhitty pöytää eduskunnalla instituutiona. [Eva Biaudet'n välihuuto] Meidät on pantu tapahtuneen tosiasian eteen. Koska vaaleja ei siis voida järjestää, olisi turhaa tässä vaiheessa äänestyttyä niiden siirtämisestä. Meillä ei olisi varaa voittaa sitä äänestystä, koska oikeusministeriö ei ole tehnyt töitään ja koska hallitus kokonaisuudessaan on pahentanut tautitilannetta pitämällä hampaat irvessä valtakunnan rajat auki, samalla kun maan omat kansalaiset, työntekijät ja yrittäjät on pantu tekemään uhrauksia.

Perussuomalaiset valitsivat rakentavan tien. Kuten yleensäkin eduskunnassa, edustajat voivat joko vaikuttaa mietintöjen ja lausuntojen sisältöön tai jättäytyä niiden ulkopuolelle mutta eivät kumpaakin. Meille oli näissä olosuhteissa ensisijaista, että perustuslakivaliokunnan mietintö kiinnittää huomiota oikeisiin asioihin: siihen, että vaalien siirto viime hetkellä asettaa puolueet ja ehdokkaat vaikeaan tilanteeseen, siihen, että hallitus ei voi esityksillään panna eduskuntaa tapahtuneiden tosiasioiden eteen. Valitsimme rakentavan vaikuttamisen tien, vaikka tiesimme, mitä siitä seuraa. Emme me kuvittele saavamme poliittisilta vastustajiltamme tai medialta kiitoksia, teimme mitä tahansa. Jos emme olosuhteiden muuttuessa hievahda asemistamme, kuulemme syytöksiä yhteistyökyvyttömyydestä. Jos tulemme vastaan, neuvottelemme ja teemme kompromisseja, kuulemme lapsellista lälättelyä ja ivaamista. Me vain emme välitä siitä.

Arvoisa puhemies! Ei ole kovin pitkä aika siitä, kun keskustan eduskuntaryhmä äänesti luottamusta ulkoministeri Haavistolle ja tiedotti heti sen perään, että luottamusta Haavistoon ei ole. Enpä muista, että ryhmänjohtajat Lindtman, Kurvinen, Arhinmäki ja Adlercreutz olisivat pöyristyneet epäjohtamuksesta ja puhuneet ennennäkemättömästi parlamentaarista kärrynpyörästä.

Arvoisa puhemies! Hallitus kokonaisuudessaan on epäonnistunut. Rajat auki -politiikalla koronan toinen ja kolmas aalto on päästetty maahan. Oikeusministeri kuitenkin johtaa oikeusministeriötä, jonka vastuulla on ollut vaalien järjestäminen turvallisesti ajallaan. Hän on vastuussa viran puolesta, mutta hän on vastuussa myös siksi, että oikeusministeriö on erikseen vakuuttanut, että vaalit pystytään järjestämään ajallaan "epidemiatilanteesta riippumatta" — siteeraan vielä uudelleen: "epidemiatilanteesta riippumatta."

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

Kukaan meistä ei tiedä, mikä on tautitilanne huhtikuun 18. tai kesäkuun 13. päivä. Toivottavasti se on kesäkuussa parempi. Toivottavasti hallitus saa vakuutettua myös maahanmuuttajat siitä, että suosituksia on noudatettava. [Eva Biaudet: Entä ne, jotka olivat tuolla mielenosoittamassa?] Toivottavasti se saa tehtyä jotakin uskonnollisille yhdyskunnille, jotka vähät välittävät rajoituksista. Toivottavasti se tekee jotakin sille, että Suomeen tulee jatkuvasti ilman testejä ja ilman todistuksia raskaan liikenteen henkilökuntaa Euroopan pahimmista tautipesäkkeistä. Jos hallitus tekee samaa kuin tähänkin asti, eli ei mitään, joudumme panemaan kaiken toivomme kesään ja viruksen luontaiseen kausivaihteluun.

Arvoisa puhemies! Hallitus on kyvytön tarkastelemaan omaa toimintaansa kriittisesti. Hallitus on kiinnostuneempi itseensä kohdistuvista Twitter-kommenteista kuin kansalaisten demokraattisista, taloudellisista tai terveydellisistä oikeuksista. Musta väännetään valkoiseksi: Euroopan heikoin rajakontrolli muuttuu Euroopan tiukimmaksi rajakontrolliksi. Hallituksen epäonnistuminen pakkotestausten toteuttamisessa muuttuu eduskunnan ja avien epäonnistumiseksi. [Mauri Peltokangas: Käsittämätöntä!] Suomen koronatilannetta kutsutaan erinomaiseksi silloin, kun puhe on hallituksen onnistumisesta, mutta kauhistuttavan huonoksi silloin, kun kyse on vaaleista tai yrittäjien elinkeinovapaudesta. Epäonnistumisista täytyy kantaa vastuu — ei vain siksi, että se on oikein, vaan myös siksi, että jos mistään ei seuraa mitään, toiminta ei parane ja kohta olemme taas samassa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä perussuomalaisten eduskuntaryhmä tulee toisessa käsittelyssä esittämään epäluottamusta ministeri Henrikssonille. — Kiitos. [Mauri Peltokangas: Erinomainen puhe, voiko paremmin enää asioita ilmaista! — Eva Biaudet: Aikamoista politikointia!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ranne.

18.20 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Vuonna 2018 Kongon itäosissa riehui ebola-epidemia. Maassa järjestettiin turvallisesti presidentinvaalit. Vuonna 2014 Länsi-Afrikassa mukaan lukien Liberiassa riehui ebolaepidemia. Liberiassa järjestettiin turvallisesti senaatinvaalit. [Välihuutoja]

Liberiassa vaalien järjestämisessä avustanut IFES, vaalijärjestelmien kansainvälinen säätiö, kirjoittaa vaalien järjestämisestä koronapandemian oloissa muun muassa seuraavaa: Ensinnäkin vaalit ovat mahdollisia vaarallisissa kansanterveydellisissä olosuhteissa, jos vaalivirkailijat tekevät yhteistyötä terveys-, turvallisuus- ja muiden keskeisten viranomaisten kanssa. Toiseksi, vaalit ovat välttämättömiä demokraattisten oikeuksien suojelemiseksi ajankohtana, jolloin merkittävä valtiovalta keskittyy toimeenpanovallalla tehokkaiden hätätoimenpiteiden avulla. Ja lopuksi, vaalit on säilytettävä kriisitilanteissa, koska ne tukevat kansalaisten luottamusta kansallisiin instituutioihin ja pitävät virkamiehet vastuullisina. — Pitäkää tämä mielessä, hyvä hallitus. [Eva Biaudet: Eikö tämä ole juuri hallituksen lähtökohta?]

Lisäksi maailmassa on koko ajan demokratiavajeesta kärsiviä maita, joissa äänioikeuden käyttäminen vaatii kirjaimellisesti todelliseen fyysiseen hengenvaaraan asettumista. Suomi on etunenässä vaatimassa vaalien järjestämistä tällaisissa maissa, ja täällä kotimaassa itkemme huolta äänestysaktiivisuudesta.

Arvoisa puhemies! Vastuullisten virkamiehien päättäjille antamien tietojen tulisi pitää paikkansa. Tässä hallituksen esityksessä väitetään, etteivät tartuntatautilain 63 §:n perusteella kotieristykseen määrätty henkilöt voisi lainkaan äänestää. [Hälinää — Puhemies ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

puttaa] Myös perustuslakivaliokunta kiinnitti tähän erityistä huomiota. Kuitenkin hallituksen esityksessä...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisa edustaja Ranne! — Voitaisiinko sopia niin, että muut keskustelut tässä salissa ovat seis siinä tilanteessa, kun joku puhuu täällä pöntösä? — Olkaa hyvä, edustaja Ranne.

Kiitoksia, arvon puhemies! — Myös perustuslakivaliokunta kiinnitti tähän erityistä huomiota. Kuitenkin hallituksen esityksessä 245/2020 tartuntatautilain muuttamisesta todetaan, että eristämisen aikanakin on huolehdittava esimerkiksi kuntoutuksen ja henkilökohtaisen avun palvelujen jatkamisesta. Kirsikkana kakussa THL:n omissa ohjeissa todetaan, että kotiin eristetty voi ulkoiluttaa koiraansa, kun hän säilyttää 2 metrin turvavälin muihin ihmisiin. Jos eristettyä voidaan kuntouttaa ja avustaa ja hän voi ulkoiluttaa koiraansa, myös hänen äänestämisenä voidaan järjestää.

Arvoisa puhemies! Oikeusministeriö on tiennyt lähes vuoden ajan, että kuntavaalien hetkellä pandemiatilanne voi olla tukala. Tiedossa on myös ollut, että tilanne voi pahentua nopeasti missä tahansa vaaliprosessin vaiheessa. Maailmalla on ollut tarjolla runsaasti käytännön tietoa, millaisilla järjestelmillä ja järjestelyillä vaalit voidaan viedä läpi vaikeimmissakin kansanterveysympäristöissä, tilanteen ollessa niin sanotusti päällä.

Oikeusministeriö ja oikeusministeri Henriksson antoivat ymmärtää 5.3.2021 asti, että vaalit kyetään järjestämään turvallisesti ja ajallaan, siis tuohon päivämäärään asti. Se ei kuitenkaan ihan pitänyt paikkaansa, sillä pian kääntyi takki. Ehdokaslistat jätettiin voimassa olevan lain mukaan 9.3., ja hallituksen esitys vaalien siirrosta annettiin eduskunnalle 11.3. Vaalien pitämiseen ei valmistauduttu velvollisuuksien mukaisesti. [Mauri Peltokangas: Huhhuh!]

Oikeusministeriö asetti eduskunnan tapahtuneen tosiasian eteen ohjeistamalla kunnat rikkomaan lakia. Se ohjeisti kuntia toimimaan uuden lain mukaisesti, vaikka vanha vaalilaki oli vielä voimassa. Ministeriö toimi näin, ennen kuin hallituksen esitystä uudeksi laiksi oli edes käsitelty eduskunnassa. [Jussi Halla-aho: Melkoista touhua!] Listat olisi pitänyt vahvistaa voimassa olevan lain mukaan 18.3., mutta ministeriön mielestä näin ei tarvinnut toimia. Tämä on ennenkuulumatonta. [Jussi Halla-aho: Tähän ei Unkari kykene!] Kyse on nyt siitä, miksi ja miten vaalit joudutaan siirtämään, ja pahinta on, että näkyvissä ei ole mitään, mikä parantaisi kykyämme järjestää vaalit vaikeissa oloissa.

Tämä kuntavaalien siirto on erikoisin kärrynpyörä Suomen parlamentaarisessa historiassa ja edustaa oikeusministeri Henrikssonin massiivista epäonnistumista. Virus ei oikeusministerin erolla katoa, mutta Suomen poliittisen vastuun kantamisen kulttuuri voisi sillä parantua. [Eva Biaudet: Äänestitte kuitenkin perustuslakivaliokunnassa puolesta! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kauma.

18.25 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Me kokoomuslaiset... [Hälinää]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, puheenvuoro on edustaja Kaumalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

Arvoisa puhemies! Me kokoomuslaiset olimme mukana tukemassa vaalien siirtoa, mutta se ei tarkoita sitä, että me olisimme tyytyväisiä siihen, millä tavalla hallitus on hoitanut näiden vaalien järjestämisen.

Itse olen ollut koronaepidemian aikana vaalitarkkailijana kolmessa eri maassa. Viimeisen puolen vuoden aikana olen ollut Yhdysvalloissa, Kazakstanissa sekä Georgiassa, ja ajattelen niin, että demokratia näissä maissa, erityisesti Georgiassa ja Kazakstanissa, on varmasti paljon heikommalla tolalla kuin Suomessa ja silti siellä on pystytty järjestämään koronaturvalliset vaalit. Olen ollut paikan päällä todistamassa sitä, että siellä on hyvin varustauduttu näihin tilanteisiin erilaisten pleksien, suojavarusteiden ja suurten tilojen avulla, joissa nämä äänestykset on ihan käytännössä järjestetty.

Jos katsotaan, mitä Euroopassa on tapahtunut, niin Alankomaissakinhan järjestettiin vaalit viime viikolla. Ja jos katsotaan äänestysaktiivisuuslukuja, niin äänestysaktiivisuus oli 82,6 tänä vuonna ja edellisellä kerralla 81,9, eli itse asiassa vähän suurempi äänestysaktiivisuus kuin edellisellä kerralla [Mauri Peltokangas: Oho!]. He olivat pystyneet organisoimaan ne sillä tavalla, että ihmiset pystyivät turvallisesti tulemaan. Esimerkiksi yli 70-vuotiaille oli järjestetty postiäänestys.

Mutta nyt, kun me katsomme, mitä Suomessa on tehty, niin ei tämä kyllä oikeastaan paljon luottamusta herätä. Itse olen hyvin pettynyt siihen, että esimerkiksi ulkotilojen käyttöönotto, drive-in-mahdollisuus, ennakkoäänestysajan pidentäminen hyvissä ajoin ja tämäntyyppiset toimet ovat jääneet täysin hyödyntämättä. Ei varmaankaan ole kansalaisten kannalta kovinkaan suurta eroa, järjestetäänkö vaalit lopulta huhtikuussa vai kesäkuussa. Keskeistä on se, että he kokevat voivansa mennä turvallisesti antamaan oman äänensä.

Ja, arvoisa puhemies, en ole yhtään vakuuttunut siitä, että jos yhtä huonosti menevät nämä järjestelyiden organisoinnit kesäkuun vaaleihin kuin mitä huhtikuun vaaleihin oli tarkoitus tehdä, niin kansalaiset voivat olla yhtään enempää huojentunein mielin. Me tarvitsemme nyt luottamusta siihen, että niissä vaaleissa sekä toimitsijat, jotka menevät konkreettisesti altistamaan itsensä koronavirukselle näihin paikkoihin, että itse äänestäjät pystyvät olemaan siellä pelkäämättä. Tämä on, hallituspuolueet, teidän velvollisuutenne hoitaa nyt. Muuten tässä käy niin, että me joudumme edelleen siirtämään vaaleja pidemmälle, ja se voi olla sitten jo huonompi asia, jos ne siirtyvät pitkälle eteenpäin. Mistä me tiedämme, onko ensi syksynä olemassa joku muu aalto, johon eivät sitten tepsikään nämä rokotukset, mitä nyt on käytetty? Toivon todella, että ryhdytty toimiin tässä asiassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Junnila.

18.29 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Vaalien siirtämistä on perusteltu monenlaisilla syillä. Terveydellinen syy on aivan pätevä ja kunnioitettava, mutta jos aikaa valmisteluun on ollut vuoden päivät, ei sitä voi pitää todellisena syynä — silloin kysymys on johtamisesta. Meiltä on kysytty, mihin toimenpiteisiin lähtisimme ja mitä lainsäädäntöä muuttaisimme, jotta vaalit voitaisiin järjestää. Tämä on myöhäistä, sillä oikeusministeri ei saanut pakettia kasaan edes vuodessa. Asiat ovat kuitenkin hyvin yksinkertaisia, eikä lainsäädäntöä itse vaalitoimituksen osalta ole edes tarpeellista muuttaa. Koen omituisena, että kansanedustajien pitäisi kädestä pitäen opastaa vaaliviranomaisia operatiivisessa valmistelutyössä. [Eva Biaudet'n välihuuto] Äänestämisen turvallisesti tekeminen on kuitenkin äärimmäisen yksinkertaista — eikä siihen mene sen enempää vuotta kuin kahta kuukautta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

kaan, edustaja Biaudet. Annan hallitukselle hyvin yksinkertaiset ohjeet, jotta edes kesäkuussa kansalaiset voivat äänestää.

Vaalipaikalla voidaan siirtyä suurempaan tilaan, esimerkiksi luokkahuoneesta liikuntasaliin, ruokailusaliin, aulatilaan tai kunnan valtuustosaliin. Ulkotiloja ei tarvita, koska äänestämisestä voidaan tehdä turvallista sisätiloissa yksinkertaisesti huolehtimalla etäisyyksistä ja välttämällä kontakteja. Edes vaalipaikan osoitetta ei tarvitse muuttaa tai tehdä teknisiä muutoksia äänestyspaikkojen toimintaan. Kulku vaalipaikalle voidaan järjestää yksisuuntaisena, jotta ihmiset eivät kohta toisiaan vaan menevät yhdestä ovesta sisään ja toisesta ovesta ulos.

Erityisryhmät ja karanteenissa olevat voivat äänestää pyynnöstä kotona, koska kunnissa on jo olemassa vaalitoimikunnat. Esteettömyyden ja riskiryhmien osalta voidaan toimia siten kuin on aina ennenkin toimittu, että vaaliavustaja voi auttaa äänestämisen kanssa myös kiinteistön ovella.

Vaalipaikan sisääntulossa voidaan äänestäjille jakaa maskeja ja käsidesiä ja poistumisovelle sijoittaa roskakori käytettyjä maskeja varten. Muualla maailmassa on sisään tullessa myös mitattu saapuvien ihmisten lämpötila. Etäisyyksistä voidaan huolehtia lattiaan ja seiniin liimattujen tarraopasteiden avulla, jotta kenellekään ei jää epäselväksi, missä kohtaa pitää odottaa vuoroaan. Lisäksi joku vaalilautakunnan jäsenistä tarkkailee tilannetta ja antaa tarvittaessa neuvoja.

Nämä ovat äärimmäisen yksinkertaisia asioita, kuten olette kuulleet, ja näitä ei silti kyetty vuodessa järjestämään. [Perussuomalaisen ryhmästä: Vasemmalla on vaikeaa!]

Vaalipaikan palvelupisteet ja äänestyskeskukset voidaan sijoittaa riittävän etäälle toisistaan. Se on suuremmassa tilassa täysin mahdollista. Voidaan jopa käyttää eri huoneita siellä samassa vaalipaikassa — jälleen äärimmäisen yksinkertainen asia. Palvelupisteiden eteen voidaan asentaa samankaltainen pleksilasi kuin kaupan kassalla. Vaalilautakunnan jäsenet taas käyttävät hanskoja, ja kosketuksissa olevia pintoja desinfioidaan väliajoin. Jokaiselle äänestäjälle voidaan lisäksi antaa oma kynä äänestämistä varten. Näitä voidaan vaihtaa ja desinfioida pitkin vaalipäivää, kuten Yhdysvalloissa tehtiin. Myös oman kynän tuominen voidaan sallia — tiedän monta äänestäjää, jotka ovat muutenkin sen sinne tuoneet.

Vaalilautakunnan jäseniä voidaan valita normaalia enemmän ja jakaa päivät kahteen vuoroon, jolloin aamuvuorolaiset eivät ole iltapäivävuorolaisten kanssa tekemisissä. Näin esimerkiksi Naantali asiassa toimii. Tässäkin suhteessa kunta on ottanut vastuuta, koska oikeusministeriö ei ole siihen kyennyt. Näin voidaan huolehtia myös vaalitoimitusta suorittavien henkilöiden turvallisuudesta.

Ennakkoäänestystä on jo pidennetty kahteen viikkoon, mikä on erinomainen päätös, joten keskimääräinen henkilömäärä tulee kaikissa vaalipaikoissa olemaan huomattavasti totuttua alhaisempi, ja harvoin niissä on normaalinakaan aikana jonoa ollut. Riskiryhmiä ei siten tarvitse jaksottaa, kun Suomessa voi äänestää peräti 15 päivänä, kun esimerkiksi Hollannin viime viikolla pidetyissä vaaleissa äänestys oli 3 päivänä.

Arvoisa puhemies! Mainittakoon vielä kerran: Ei meitä haittaa se, ettei vaaleja pystytty järjestämään. Meitä haittaa se, ettei niistä saatu tehtyä äänestäjille turvallisia, vaikka aikaa on ollut yli vuoden päivät. Ja sitten meitä kismittää tämä aikataulu ja päätösjärjestys, jonka mukaan hallitus asiassa toimi.

Nämä olivat hyvin yksinkertaisia mutta tehokkaita ohjeita, joita käytetään myös muualla maailmassa. Kirgisiakin tähän pystyi. Ei voi olla niin, että Suomi on niin kyvytön, ettei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

kykene näinkin yksinkertaista operaatiota suorittamaan. — Kiitos. [Jussi Halla-aho: Hallitus tekee parhaansa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoiset edustajat, myönnän tässä vaiheessa minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Rinnelelle. — Olkaa hyvä.

18.34 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Haluan todeta sen, että perustuslakivaliokunnan ratkaisu mietinnön pohjalta perustuu siihen, että epidemiatilanne on sellainen tämän brittimuunnoksen takia, että ei ole terveysturvallista näitä vaaleja järjestää, ja se liittyy nimenomaan tähän brittimuunnokseen, joka on vaikuttanut joitakin viikkoja, kuukausia Suomessa. Ja toinen keskeinen asia, joka tilanteen arviointiin vaikutti, oli se, että tämän brittimuunnoksen seurauksena on niin paljon porukkaa karanteenissa, se on niin merkittävä se karanteenissa olevan porukan määrä, ettei voitu jättää heitä ikään kuin äänestämismahdollisuuden ulkopuolelle.

Näistä syistä kehoitettiin nimenomaan ministeriötä toimimaan sillä tavalla, että kesäkuussa tämä terveysturvallisuus tästä brittimuunnoksesta huolimatta voidaan saada toimimaan, ja sillä tavalla, että myöskin nämä karanteenissa olevat ihmiset tavalla tai toisella pystyvät äänestämään. Tämä oli se perustuslakivaliokunnan tulkinta tässä asiassa. [Ari Torniainen: Yksimielinen!] — Ja yksimielinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja puhujalistaan. — Edustaja Sankelo.

18.35 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on tehnyt hyvää työtä, ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja nosti esille ihan keskeisiä asioita. Kansanvallan toteutuminen on tärkeää poikkeusolosuhteissakin.

Mutta, arvoisa puhemies, onhan tämä oikeusministeriöltä vakava epäonnistuminen. Vaalit on peruttu viime tingassa, vaikka monet ennusmerkit osoittivat, että tällaisia ratkaisuja olisi pitänyt ennakoita, tehdä aikaisemmin. Vastuunkantajia ei nyt ainakaan täältä salista hallituspuolueista löydy, lähinnä ylimielisiä kommentteja opposition puheenvuoroihin. Kyllähän se niin on, että oppositio arvostelee, me nostamme esille asioita, mitkä pitäisi tehdä toisin. Hallituspuolueen edustajat hekottelevat täällä opposition edustajille. Tämä on kyllä erikoista käytöstä. [Välihuutoja] Mutta joka tapauksessa koettakaa kestää, ja jos ette kestä, niin tulkaa pois, ei siinä sen kummempaa ole. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Puoluesihteerithän esittivät hyvin varhaisessa vaiheessa esimerkiksi ennakkoäänestyksen pidentämistä. Oikeusministeriössä nämä menivät kuuroille korville, eihän siellä tapahtunut yhtään mitään, ja nyt ollaan tässä tilanteessa. Mutta niin kuin todettu, vaalit pidetään kesäkuussa, siitä ollaan yksimielisiä.

Perustuslakivaliokunta otti kantaa moniin oleellisiin kysymyksiin, joista yksi on se, että on tärkeää, että tällä siirrolla ei ole poliittisia tarkoituksia. Sehän sisältyy tuohon ajatukseen, että kun vaalit siirtyvät, niin ei saa olla poliittisia syitä, ja yksi tällainen mahdollisuus kyllä liittyy näihin ehdokaslistojen täydentämiseen. Jos tässä puhutaan tästä kokonaisuudesta, ja kun kaikki ollaan politiikassa mukana, niin kyllähän tämä ehdokaslistojen täydentäminen on sellainen uusi elementti, joka tarjoaa mahdollisuuden tähän poliittiseen peiliinkin, mutta perustuslakivaliokunta sen huomioi ja kuittasi, ei siitä nyt sitten enempää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

Toinen asia, mikä perustuslakivaliokunnassa muutettiin, oli tämä uusien valtuustojen alkamisaika. Varmaan monet ovat saaneet kunnista yhteydenottoja ja kuntien edunvalvontajärjestöistä ja näin päin pois. He olisivat pitäneet perustellumpana sitä, että oltaisiin aloitettu syyskuussa, mutta perustuslakivaliokunta toi esille ne näkemykset, että aikataulullisista ynnä muista syistä aloitetaan elokuussa. Se ei nyt ole merkittävä asia, ja kyllä sen kanssa voidaan toimia aivan mainiosti.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: [Puhemies koputtaa] Kyllä se on sellainen tilanne, että jos tekee virheitä, ei toimi asiallisesti [Puhemies koputtaa] ja kunnolla, niin silloin on kritiikille sijaa, ja nyt on.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Laukkanen poissa. — Edustaja Koponen, Ari.

18.39 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Asia, mitä kysytään ilman vastauksia, on: Mitä toimia tehtiin viimeisen vuoden aikana, että vaalit olisi voitu järjestää terveysturvallisesti?

Etenkin korona-ajan päätöksenteon kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää, että THL pystyisi tuottamaan päätöksiä tekeville tietoa tulevasta — sellaisia lukuja, mihin he myös itse uskovat. Päätöksentekijät tarvitsisivat nyt ja tulevaisuudessa puolueetonta faktapohjaista tietoa, minkä pohjalta päätöksiä voidaan tehdä. Nykyään tuntuu olevan tapana etsiä lukuja ja tulokulmia, mitkä sopivat vain omaan poliittiseen agendaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Soinikoski.

18.40 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Kuntavaalit siirrettiin kesäkuulle, koska virusvariantit muuttivat koronapelin sääntöjä taas kerran. Vihreiden kanta alun alkaenkin oli se, että vaalien siirtämisen kynnyks on pidettävä hyvin korkeana. Vapaat vaalit ovat demokratian peruspilari, erityisesti kriisiaikana niiden merkitys korostuu.

Vaaleja on korona-aikana pystytty järjestämään onnistuneesti monissa maissa ja, kuten aikaisemmin edustaja Ranne totesi, myös ebolauhan aikana Afrikassa. Hollannin parlamenttivaaleissa nähdyt innovaatiot toimisivat myös meillä Suomessa. Drive-in-äänestys näytti uutisten mukaan sujuvan mallikkaasti myös polkupyörällä.

Perustuslakivaliokunnan mietintö oli yksimielinen. Perustuslakivaliokunta piti erityisen tärkeänä sen varmistamista hyvissä ajoin, että vaalit pystytään järjestämään vaarantamatta ihmisten terveyttä ja siten, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeuttaan. Erityisesti korostuu karanteeniin määrättyjen ja eristykseen määrättyjen suomalaisten äänioikeuden turvaaminen.

Valtioneuvoston on syytä selvittää kirjeäänestyksen soveltamisalan laajentamista esimerkiksi nyt käsillä olevan kaltaisiin tilanteisiin. Kotimaan kirjeäänestys on varmasti kevyempi toteuttaa kuin asianmukaisen suojavarusteiden pukemisen ja riisumisen opettaminen tuhansille vaalivirkailijoille kotiaäänestystä varten. Meillä on jo liikkuvat koronatestausyksiköt, valmius rokotebusseihin, joten myös äänestysauto karanteenissa olevia varten lienee mahdollinen.

Lopuksi haluaisin myös todeta, että jokaisessa kunnassa on toimivaltainen ja toimintakykyinen vaaleissa valittu valtuusto siihen saakka, kunnes kuntavaalit saadaan terveystur-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

vallisesti järjestettyä. Vaalikaudella 2013—2017 sujui mallikkaasti jopa 6 kuukauden jatkoaika.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Simula.

18.42 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Kuten perustuslakivaliokuntakin totesi mietinnössään, päätös vaalien siirtämisestä tehtiin merkittävän myöhään. Valiokunta myös kiinnitti huomiota siihen, että oikeusministeriö antoi ohjeistuksia kunnille tämän uuden lainsäädännön mukaan, vaikka lakiesitys ei ole vielä edes voimassa.

Arvoisa hallitus! Moni suomalainen äänestäjä ja ehdokas miettii nyt, voidaanko olla varmoja, että vaalit järjestetään kesäkuussa eikä niitä enää siirretä. Tämä on ehdottoman tärkeä kysymys, ja vakuutteluista huolimatta epäilyksen varjo jää, koska oikeusministeriö oli vielä tämän kuun alussa sitä mieltä, että vaalit pidetään huhtikuussa, eikä niitä nyt pidetä. Onko lopulta kesäkuussa tartuntoja enemmän vai vähemmän kuin huhtikuussa tulee olemaan, se jää nähtäväksi. Minun huoleni on, onko kenties touko-kesäkuussakin samoilla perusteiden mahdoton järjestää vaaleja.

Toinen huolestuttava asia, jonka tahdon nostaa esille, on se, että tähän mennessä suositumuksensa antaneet ehdokkaat on nyt tosiaan julkaistu. Koska ehdokaslistat tosiasiaa lyödään lukkoon tämän lain myötä vasta 4. toukokuuta, niin miten voidaan taata jokaiselle ehdokkaalle oikeus olla ehdolla? Normaalisti sen jälkeen kun ehdokaslista on lukittu, ehdokkuus on pysyvä. Kaksi kuukautta on pitkä aika esimerkiksi mahdolliseen painostukseen puoluevalinnan tai jonkun muun syyn vuoksi. Miten hallitus turvaa jokaisen oikeuden olla ehdolla ilman painostusta luopua ehdokkuudestaan? Toisaalta puolueet voivat myös omasta halustaan pudottaa joitain ehdokkaita listoiltaan vielä pois. Tämä tuntuu varsin epäreilulta ehdokkaita kohtaan, jotka on ehdokkaaksi hyväksytty ja sillä ajatuksella tehneet myös vaalityötä.

Arvoisa puhemies! Kolmantena asiana nostan esiin vielä vaalirahoitukseen liittyvät asiat. Näihin asioihin hallitukselta ei ole tullut esitystä lain muuttamiseksi eikä asiaa myöskään sivuttu perustuslakivaliokunnan mietinnössä. Onko tämä asia nyt mietitty ministeriön suunnalta loppuun asti? Esityksessä todetaan, että vaalirahoituslakia ei tarvitse muuttaa, koska vaalikampanjan kuluina pidetään kuutta kuukautta ennen vaalipäivää syntyneitä kuluja. Miten on vaalirahoituksen eli saatujen avustusten ja lahjoitusten laita, jos niitä on vastaanottanut jo nykyisen lain puitteissa eli lokakuusta lähtien? Jos ehdokas on saanut keräyksellään merkittävää vaalirahoitusta jo lokakuussa, tuleeko se ilmoittaa vai ei? Miten käy vaalirahoituslaissa tarkoitetun avoimuuden, jos lokakuun 18. päivän ja joulukuun 13. päivän välissä saatuja lahjoituksia ei tarvitse julkaista, ja tuleeko tuolla välillä vaalirahan vastaanottajista rikollisia?

Arvoisa puhemies! Rahankeräyslain mukaan vaalikeräys saadaan järjestää aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää alkavan ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen päättyvän vaalikampanjan kulujen kattamiseksi. Toki tuolloin vaalirahaa keränneet ovat toimineet sen hetkisen tiedon ja sen hetkisen lain mukaisesti, joten siitä ei pitäisi tulla minkäänlaisia sanktioita, mutta erityisesti vaalirahoituksen avoimuuteen liittyvät seikat kiinnostavat toivottavasti myös hallitusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ovaska poissa. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

18.46 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Vaalien siirtäminen on demokratian kannalta aina äärimmäisen vahva toimenpide, eikä siihen tule koskaan suhtautua kevyesti. Valitettavasti me emme kuitenkaan elä nyt normaalissa ajassa, ja jotta voisimme mahdollistaa demokratian toteutumisen ja äänioikeuden käyttämisen sekä ehdolle asettumisen kaikille turvallisesti, muodostuu ainoaksi mahdollisuudeksi vaalien ajankohdan siirto.

Tautitilanteen pahentuessa on vastuullista ennen kaikkea pitää huolta ihmisten terveydestä ja välttää kaikkia ylimääräisiä kokoontumisia sekä pyrkiä välttämään suuria tapaamisia. Nämä varotoimet eivät ole millään sovitettavissa yhteen kuntavaalien turvallisen järjestämisen kanssa. Tilanne ei olisi nykyisellään mahdollistanut kaikkien äänioikeuden käyttämistä esimerkiksi karanteenien vuoksi. Tämä olisi merkinnyt äänioikeuden epäämistä monilta, minkä lisäksi olosuhteet suurella todennäköisyydellä myös vaikuttaisivat monen intoon lähteä urnille erityisesti vanhusväestön ja riskiryhmien osalta. Tämä olisi vasten kansalaisten lailla turvattua äänioikeutta. Epidemian pelossa käydyt vaalit merkitsisivät monen äänen antamatta jäämistä ja näin demokratian toteutumatta jäämistä. Vaalien järjestämisen ehdottomana lähtökohtana tulee olla turvallisen äänestysprosessin varmistaminen jokaiselle äänioikeutetulle.

Arvoisa puhemies! Tärkeintä on se, että vaalit pystytään järjestämään terveysturvallisesti niin, että demokratia toteutuu. Mikäli sen toteutuminen vaatii vaalien siirtämistä, se on täysin perusteltua. Tämänhetkisiin asiantuntija-arvioihin perustuen tautitilanne Suomessa olisi huhtikuussa niin huono, ettei kuntavaaleja olisi mahdollista järjestää terveysturvallisesti, luotettavasti ja tasapuolisesti. Parhaillaan on voimassa ja tulossa mittavia rajoitustoimia yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla riskiryhmien suojelemiseksi ja terveydenhuollon kantokyvystä huolehtimiseksi. Esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin ilmaantuvuusluku viimeisen kahden viikon ajalta on yli 340, ja luku on edelleen ollut nousussa edellisiin 14 vuorokauteen nähden. Olisi absurdia ajatella, että tässä tilanteessa ihmiset kerääntyisivät äänestyspaikoille. Tärkeintä tällä hetkellä onkin suojella ihmisiä ja hillitä taudin leviämistä. Arvioiden mukaan kesäkuussa tautitilanne on jo huomattavasti parempi virusinfektioiden luonnollisen kausivaihtelun vuoksi. Tämä nähtiin meillä Suomesakin jo viime kesänä, tautitapauksia oli silloin huomattavasti vähemmän. Lisäksi kesäkuussa myös rokotustilanne on edennyt merkittävästi ja riskiryhmiin kuuluvat on toivon mukaan pitkälti saatu rokotettua.

Arvoisa puhemies! Kuntavaalien siirrossa on kyse myös demokratian toteutumisesta. Kun vaaleja siirretään, varmistetaan todennäköisimmin se, että myös ikänsä puolesta ja muutoin riskiryhmään kuuluvat pääsevät ja uskaltavat äänestämään. Me kaikki tässä salissa varmaan toivomme, että nyt otettu lisäaika yhdessä parantuvan rokotustilanteen kanssa mahdollistaa kuntavaalien turvallisen järjestämisen kesäkuussa. Siirron myötä toivottavasti pääsemme myös kentällä vaalityötä tekemään ja kuulemaan äänestäjiä ja kuntalaisia. Tämä palvelee kuntalaisia ja lähidemokratiaa parhaalla mahdollisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Kaikki edellä mainitut tekijät puoltavat vaalien siirtämistä, siksi tämä esitys on tärkeä ja perusteltu. Vaalien siirto tehdään kansanterveyden ja demokratian toteutumisen vuoksi, ja siksi on erittäin hyvä, että perustusvaliokunta oli mietinnössään yksimielinen.

Lopuksi haluan kuitenkin todeta, että toki tässäkin prosessissa on varmasti opittavaa vastaisuuden varalle. Joudumme montaa muutakin asiaa miettimään uudelleen yhteiskunnassamme tämän epidemianhoidon jälkiarvioinnissa. Emme ole koskaan aiemmin olleet

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

tämänkaltaisessa tilanteessa, ja siksi meidän on perusteellisesti, nimenomaan oppivassa hengessä perusteellisesti, analysoitava jälkikäteen epidemian nostamat oppimis- ja uudistustarpeet. Silloin toivottavasti seuraavan kriisin kohdatessa osaamme toimia paremmin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Talvitie.

18.50 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Vaalien siirrossa kesäkuulle kyse on varautumisesta tai oikeastaan varautumisen puutteesta. Varmasti kaikki me halusimme uskoa, että pandemiatilanne olisi parempi nyt keväällä kuin talvella, ja suurin osa ihmisistä on myös toiminut edistääkseen sitä tavoitetta. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hallitus ja ministeriöt saisivat jättää varautumisen tekemättä, niin kuin tässä vaalien siirrossa on nyt tapahtunut.

Tulevien kuukausien aikana on tärkeää, että yhä useampi saa rokotteen ja ehtii saada sen nimenomaan myös ennen kuntavaaleja, mutta pelkästään ennakkoäänestyksen pidentäminen, jota nyt tässä esitetään kahteen viikkoon, ja rokotukset eivät kuitenkaan riitä. On selvää, että kesäkuussakin ihmisiä on omaehtoisesti tai määrättyinä karanteenissa ja eristyksissä, ja kysymys kuuluukin, mitä hallitus tekee tämän tilanteen ratkaisemiseksi. On hyvä, että perustuslakivaliokunta sitä myöskin nyt edellyttää. Mutta oli valitettavaa kuulla viime viikolla, noin viikko sitten, kun keskustelimme tästä samasta asiasta ja oikeusministeri totesi, että näitä valmistavia esityksiä ei ole vielä oikeusministeriössä valmisteltu — tai niiden valmistelua ei ole siis aloitettu — ja kun me kaikki tiedetään, että siinä toimimattomuudessa olisi ollut parantamista jo maaliskuun alkuun mennessä, niin nyt on todellakin kirittävää.

Karanteenissa olevien äänestäminen on tehtävä mahdolliseksi, ja kokoomus on esittänyt siellä talven puoluesihteerien toimikunnassa, että voisiko mahdollisen postiaäänestyksen toteuttaa, voisiko eristyksessä oleva äänestää vaalipäivänä kotipihallaan, entä voisiko erityksessä oleva äänestää drive-in-korona-testauspaikalla. Näitä kaikkia on nyt vihdoin viimein pohdittava siten, että jokaiselle henkilölle, huolimatta siitä, mikä on ikäryhmä, kuuluuko riskiryhmään tai onko karanteenissa omaehtoisesti tai määrättyinä, tulee se tunne, että he voivat äänestää terveysturvallisesti huolimatta siitä, minkälaiset ovat sulkutoimenpiteet ja muut toimenpiteet tässä tulevien viikkojen aikana.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus esitti, että uusi valtuustokausi käynnistyisi syyskuun alusta. Kiitos perustuslakivaliokunnalle, joka kuitenkin on päättänyt esittämään, että uusi valtuustokausi käynnistyy elokuun alusta. Tämä on monelle kunnalle myöskin talousarvio-prosessien ja valmistelujen osalta tärkeä näkökulma — hyvä niin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Strand.

18.53 Joakim Strand r: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Mäkisalo-Ropposelle aivan erinomaisesta puheenvuorosta. Hän taisi poistua, mutta siinä oli monet omatkin pointtini.

On selvää, että ei ole mikään pieni asia siirtää vaaleja, enkä usko, että kukaan on sitä täällä sanonutkaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

Det är alltid en stor sak att flytta på valen, men i det här skedet var det nog bara så att det var nödvändigt med tanke på hälsoaspekterna.

Tietojeni mukaan myös oikeusministeriö jo viime kesänä teki riskiarvion koronaoloissa toteutettavista vaaleista, ja tätä riskiarviota on jatkuvasti päivitetty, mutta kuten tässä myös perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja hyvin toi esille, brittimuunnos ja muu kokonaistilanne nyt vain johti siihen, että ei ole terveysturvallista järjestää vaaleja huhtikuussa, enkä usko, että normaali suomalainen olisi kokenut turvalliseksi mennä ylipäätään silloin äänestämään.

Jag har svårt att tro att en stor del av finländarna i april skulle ha känt sig trygga att gå och rösta.

Myös presidentti Niinistö totesi mielestäni hyvin, että silloin kun on liikaa epävarmuutta ilmassa, on parempi ottaa se turvallinen tie.

Presidenten sade ungefär som så att när det är tillräckligt många osäkerhetsfaktorer i luften så är det bättre att gå den trygga och säkra vägen. Här har redan upprepats många gånger de faktorer som gör att det med stor sannolikhet är tryggare ur ett hälsoperspektiv att rösta i juni. Vaccinationerna har gått längre fram, vi vet att säsongsvariationen är på vår sida, så att säga, så vi ser fram emot ett möjligast hälsotryggt val i juni. För egen del stöder jag varmt justitieministerns agerande i denna svåra fråga. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Ledamot Biaudet borta. — Edustaja Immonen.

18.55 Olli Immonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä ja perustuslakivaliokunnan mietintö aiheesta. Esityksessä muun muassa ehdotetaan säädettäväksi laki vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä, jolloin vaalipäivä siirretään huhtikuun 18. päivästä kesäkuun 13. päivään.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut aikaisemmin lakiehdotusta, joka merkitsi kuntavaalien vaalipäivän siirtämistä voimassa olevan lain mukaiseksi. Tuolloin tehty vaalipäivän siirto poikkeaa kuitenkin merkittävällä tavalla nyt käsillä olevasta hallituksen ehdotuksesta, koska kyseessä oli aiemmin vaalijärjestelmään tehty pysyväksi tarkoitettu muutos. Sen sijaan nyt arvioitavana on kertaluonteinen ja meneillään olevaan koronapandemiaan liittyvä muutos, joka johtuu hallituksen esityksen mukaan siitä arviosta, että covid-19-epidemiatilanne Suomessa maaliskuusta huhtikuussa 2021 tulee todennäköisesti olemaan vielä vaikea.

Arvoisa puhemies! On tärkeää painottaa, että lainsäätäjän harkintavalta vaalien siirtämisessä ei ole vailla valtiosääntöisiä rajoituksia. Valiokunta toteaaakin, että kuntavaalien siirtäminen laissa vahvistettua vaalipäivää myöhemmäksi merkitsee puuttumista laissa säädettyyn demokraattiseen prosessiin, ja siihen tulee ryhtyä vain erittäin painavista ja hyväksyttävistä syistä. Vaalien siirron on oltava ajallisesti määriteltävissä ja perusteltavissa valtiosäännön kansanvaltaisten perusteiden näkökulmasta. Erityisesti kertaluonteiseen vaalien siirtoon tulee ryhtyä vain välttämättömistä syistä. Valiokunta korostaa, että vaaleja ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

voi siirtää esimerkiksi toivotun vaalituloksen aikaansaamiseksi. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan kuntavaalien siirtämiselle nyt käsillä olevassa epidemiatilanteessa ei ole kuitenkaan oikeudellisia esteitä.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän tässä muiden edellä puhuneiden tavoin huomiota siihen, että perustuslakivaliokunta kritisoi mietinnössään tapaa, jolla kuntavaalit siirrettiin viime hetkellä. Ehdotus vaalipäivän siirtämisestä tehtiin merkittävän myöhään suhteessa voimassa olevaan laissa säädettyyn vaalipäivään. Vaalipäivän siirron toteuttamista on ryhdytty hallinnollisesti valmistelemaan ja ohjeistamaan jo ennen hallituksen esityksen käsittelyä eduskunnassa. Valiokunta painottaa, että valtioneuvosto ei voi lainsäädäntömenettelyssä asettaa eduskunnan lainsäädäntövallan käyttöä jo tapahtuneiden tosiasioiden eteen. Valiokunta pitää myös hallinnon lainalaisuusperiaatteen näkökulmasta valitettavana, että tällaisen ennakkollisen toimeenpanon ja siihen liittyvän ohjeistuksen johdosta vaalien toimeenpanosta vastaavilla viranomaisilla on syntynyt epäselvyyttä ohjeistuksen suhteesta voimassa olevaan lainsäädäntöön. Tilanne on luonnollisesti aiheuttanut epäselvyyttä myös ehdokasasettelussa ja ehdokkaiden asemassa. Nämä ovat mielestäni erittäin painavia huomioita, jotka valtioneuvoston on otettava vakavasti.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vielä, että perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä sen varmistamista hyvissä ajoin, että vaalit voidaan järjestää terveysturvallisesti. Tähän asiaan valtioneuvoston on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta tulevat kuntavaalit voidaan varmasti järjestää ensi kesäkuussa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Ollikainen.

19.00 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Diskussionen om att senarelägga kommunalvalet... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Mikrofonen.

Ärade talman, arvoisa puhemies! Kanske ljudet hördes i alla fall, men vi börjar om. — Diskussionen om att senarelägga kommunalvalet med åtta veckor från den 18 april till den 13 juni har engagerat en hel del sedan beslutet kom, och det har märkts bland annat här i dag.

Jag vill lyfta fram här att majoriteten av partisekreterarna, åtta av nio, låg bakom det här beslutet. Helt oväntat var det ju coronaläget, som hastigt har blivit värre, som är orsaken till det här. Men vi ska tro att den ökande mängden vaccin hjälper till så att vi kan ha ett tryggare val i juni. Här måste vi också säga det att det aldrig är lätt att flytta på ett val.

Förhandsröstningen kommer också att förlängas med några dagar, och här kan det också bli en del praktiska utmaningar i kommunerna, men jag tror att det också kommer att fungera bra.

En väsentlig sak här är också valfunktionärernas trygghet och att vi också kan agera tryggt i en kommun. Till exempel om vi i kommunen har flera som är i karantän, vad innebär det här ur ett demokratiperspektiv och gällande valdeltagandet? Grundlagsutskottet har behandlat frågan och har varit eniga och har flyttat så att mandatperioden skulle börja den 1 augusti, och det tycker jag kanske själv också är helt befogat och bra, alltså två månader senare än ursprungligen tänkt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

Det är ganska många som har varit i kontakt kring den här frågan, och allihopa som jag har pratat med har tyckt att det har varit helt okej att flytta det till 13.6, och presidenten har ju också varit inne på samma linje.

Arvoisa puhemies! Kuntavaalia siirretään siis kahdeksalla viikolla, ja terveydelliset syyt, epidemiatilanne, ajoivat kyllä tähän. Uskon, että meillä on enemmän väkeä silloin rokotettu ja tautitilanne on parempi. Tässä tulee myös muistaa, että vaaleja on siirretty myös muualla ja että siellä, missä vaalit on pidetty, äänestysprosentti on itse asiassa laskenut aika merkittävästi, muun muassa Kataloniassa. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt asiaa, ja he ovat olleet yksimielisiä mietinnössään.

Mutta meidän tulee järjestää turvalliset vaalit, ja tässä tiedottaminen on tärkeää. Puolue-sihteerit ovat olleet mukana tässä prosessissa periaatteessa koko vuoden, ja he ovat olleet tietoisia tästä prosessista, ja myös oikeusministeriö on ilmoittanut kunnille, millä tavalla voidaan järjestää turvalliset vaalit.

On tässä nyt tärkeää muistaa myös, että ennakkoäänestystä pidennetään, ja kansalaiset, ehkä esimerkiksi he, jotka ovat etätyössä, [Puhemies koputtaa] voivat käytännön syistä nyt lähteä lounastauolle aikaisemmin sitten, niin että ei tule ruuhkaa siellä.

För egen del stödjer jag justitieminister Anna-Maja Henriksson.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Adlercreutz borta. — Edustaja Mäkelä.

19.03 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on monta kertaa tässä tämän eduskuntakauden aikana tullut sellainen puolihumoristinen heitto, että opposition pitäisi nauttia hallituksen luottamusta. Hallituksen puheenvuorot ovat sellaisia, että oppositiota syytetään kaikesta ja hallitus itse ei vastaa yhtään mistään. Nyt sitten opposition pitäisi jo opettaa hallitusta, kuinka maassa pitäisi järjestää vaalit. No hyvä, että edustaja Junnila tuossa jo vähän aikaa sitten kävikin jo kertomassa teille hyviä vinkkejä niiden vaalien järjestämiseen. Niistä kannattaisi ottaa oppia.

Me suomalaiset olemme olleet ylpeitä siitä, että Suomessa on maailman luotettavin vaalijärjestelmä. Sen vaalijärjestelmän pitäisi toimia jopa aseellisen kriisin tilassa. Nyt se ei kuitenkaan ole toiminut edes epidemian aikana, vaikka olisi ollut vuosi aikaa niitä toimenpiteitä tehdä. Tämä vaalien siirto on hallitukselta ja erityisesti oikeusministeriöltä täydellinen epäonnistuminen. Ihmettelen, miten oikeusministeri ja vaali johtaja eivät itse ole ymmärtäneet vetää johtopäätöksiä tästä katastrofista ja erota tehtävästään. Epäilen, että tämä olisi tapahtunut jopa siellä Kirgisiassa, jossa ne vaalit muuten onnistuttiin järjestämään.

Kyseessä on eduskunnan arvovallan halventaminen, eduskunnan asettaminen jo tapahtuneen tosiasian toteajaksi. Perustuslakivaliokunnan tehtäväksi jäi perustella tämä asia parhain päin, suurella vaivalla selitellä, miksi tämä oli välttämätöntä. Tosiasia on se, että vaikka ei olisi mitään epidemiaa, ei näitä vaaleja enää voitaisi järjestää tässä vaiheessa, koska ehdokasasettelu on tyritty puolella Suomen kunnista oikeusministeriön ohjeiden mukaisesti. Ministerin luottamus tämän asian merkeissä katsotaan vielä, mutta katsoisin jo sitä edemmäskin. Mitä hallitus aikoo nyt tehdä, että vaalit voidaan järjestää turvallisesti edes kesäkuussa, että ne ylipäänsä voidaan järjestää kesäkuussa?

Demokratian ytimessä on luottamus. Nyt sitä luottamusta on vähintäänkin vakavasti horjutettu. Ei ole kerrottu, mikä on se perimmäinen syy siihen, miksi oikeusministeriö tyri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

näiden vaalien järjestämisen tällä tavoin. Eikä ole kerrottu sitä, mitä hallitus aikoo tehdä, jotta ne vaalit voidaan järjestää kesäkuussa sen turvallisemmin. Perustuuko sekin jonkin näköisiin todennäköisyysarvioihin, laskelmiin, epidemiaspekulaatioihin, muihin vastaaviin asioihin? Onko tämä tosiaan suomalaisen demokratian tila? Ymmärtääkö hallitus, miten vakavilla asioilla tässä pidetään peliä, suomalaisen demokratian aivan ytimeen kuuluvilla asioilla?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Rehn-Kivi.

19.06 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Kuntavaalit jouduttiin siirtämään terveysturvallisista syistä, samoista terveysturvallisista syistä, joihin perussuomalaiset ovat täällä salissa viittanneet ja vedonneet viime vuoden aikana useita kertoja. Tiukempia rajoituksia on peräänkuulutettu, kun erilaisista koronaan liittyvistä lakiehdotuksista ja mietinnöistä on keskusteltu ja kun hallituksen esittämät toimet eivät joidenkin edustajien mielestä ole olleet riittäviä. Kuntavaalien pitäminen pandemian kiihtyvässä leviämisvaiheessa ei kuitenkaan ole herättänyt puolueessa samanlaista huolta turvallisuudesta.

Turvallisesti järjestetyt vaalit sekä demokratian ja vaalien legitimitetin toteutuminen on Suomen kaltaiselle oikeusvaltiolle ensiarvoisen tärkeää. Kun pari viikkoa sitten maamme koronatilanne nopeasti huononi ja tartunnan saaneiden ihmisten lukumäärä nousi ennätyslukemiin ja kun myös ennusteet tulevien viikkojen tilanteesta olivat hälyttäviä, oli selvää, että vaalien pitämisestä huhtikuussa tai siirtämisestä oli tehtävä päätös. Terveysturvalliset syyt johtivat kuntavaalien siirtoon, mikä oli ainoa oikea ratkaisu. Kuntavaalien siirtämisen takana seisovat kahdeksan yhdeksästä eduskuntapuolueesta. Perustuslakivaliokunta on myös tehnyt yksimielisen mietinnön lakiesityksestä siirtää kuntavaalit huhtikuusta kesäkuuhun.

Värderade talman! Att flytta kommunalvalet från april till juni var i detta läge av coronapandemin, med en accelererande smittspridning i hela landet, den enda rätta lösningen för att garantera ett hälsotryggt och därigenom demokratiskt genomförbart och legitimt val. Av riksdagspartierna var det bara sannfinländarna som motsatte sig ändringen. Nu debatterar vi lagförslaget och grundlagsutskottets enhälliga betänkande.

Att vara efterklok och påstå att valförberedelserna borde ha beaktat den aktuella smittosituationen redan tidigare och redan förra sommaren är inte fruktbart. Coronaläget har förändrats radikalt under de senaste veckorna och regeringen förhandlar nu om ännu striktare begränsningar och vädjar till oss alla att hålla avstånd och inte träffas. Att i en sådan här situation ordna ett val där kandidater och väljare träffas, där väljarna samlas och köar till förhandsröstningsställen eller i vallokalerna och där valfunktionärer besöker väljare i deras hem skulle vara allt annat än godtagbart. Lika illa känns det att vi alla 200 riksdagsledamöter ska samlas här i plenisalen senare i veckan för att rösta om misstroendet som anmälts mot minister Henriksson på grund av valflytten. Det är ledsamt. Justitieminister Henriksson har mitt stöd. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen. [Puhujan mikrofoni ei avaudu]
— No, tulkaa tänne pönttöön puhumaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

19.10 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Perustuslain lähtökohtana on, että kaikella julkisen vallan käytöllä on oltava demokraattinen perusta. Kunnallisella itsehallinnolla on olennainen merkitys kansanvallan toteuttamisessa. Perustuslain mukaan kuntien hallinnon tulee perustua niiden asukkaiden itsehallintoon.

Vaalien siirtäminen on aina hyvin poikkeuksellinen toimenpide, ja se voidaan tehdä vain erittäin painavista syistä. Hallituksen esityksen mukaan vaalien siirrolla huhtikuun puolesta välistä noin kaksi kuukautta eteenpäin kesäkuun puoleenväliin on painavat perusteet. Siinä pyritään turvaamaan perustuslain mukainen perusoikeus äänioikeuden käyttämiseen mahdollisimman monelle äänioikeutetulle, edistämään väestön terveyttä ja viime kädessä oikeutta elämään.

Asiantuntijoiden mukaan kuntavaalien siirtäminen on näistä syistä nyt vallitsevassa epidemiatilanteessa välttämätöntä. Erityisesti ikääntyneiltä on tullut palautetta, että vaalien siirto oli helpottava päätös. Kiihtyvässä koronatilanteessa olisi ollut pelottavaa lähteä äänestämään.

Perustuslakivaliokunta teki tästä yksimielisen mietinnön. Ennakkoäänestys kestää nyt kaksi viikkoa. Laitosäänestys voidaan toteuttaa aikaisempaa useampana päivänä. Palautimme valiokunnassa uuden kunnanvaltuuston aloitusajankohdaksi elokuun alun, koska myöhemmälle ajankohdalle ei ollut perusteita. Ajankohta mahdollistaa kuntien toiminnan kokonaisvaltaisen käynnistämisen. Uuden valtuuston tulee ryhtyä toimeen mahdollisimman nopeasti vaalien jälkeen.

Venetsian toimikunta linjasi viime vuoden toukokuussa vaalien siirtämisestä ja järjestämisestä pandemian aikana. Raportista on löydettävissä hyviä käytänteitä vaalien järjestämiseen poikkeuksellisissa oloissa. Niitä kannattaa hyödyntää, kun kesäkuun vaaleja valmistellaan terveysturvallisesti asianmukaisin ja selkein ohjein.

Erityisesti ikääntyneiden äänestämisen mahdollisuudet tulee varmistaa huolellisesti. Drive-in-äänestysmahdollisuudet, siirrettävät äänestyskopit, kirjeäänestys ja kaikki mahdollisuudet tulee käydä vakavuudella läpi. Jatkoa ajatellen pidän erityisen tärkeänä sitä, että ulkomainen kirjeäänestys voisi laajeta tulevaisuudessa myös kotimaiseksi kirjeäänestykseksi.

Täällä salissa on kerrottu monia hyviä ehdotuksia, joita voidaan toteuttaa tulevien vaalien järjestämisessä, jos niitä joudutaan toteuttamaan poikkeavissa oloissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lindén.

19.14 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti käytän eräitä numeroita tässä puheenvuorossani, ja niitä ei ole aina niin helppo tämmöisessä suullisessa esityksessä havainnollistaa, mutta näillä haluan itse perustella sitä, miksi nyt tehtiin oikea päätös eli tämä kuntavaalien siirto.

Irlannissa 13. joulukuuta havaittiin 429 koronatartuntaa — siis yhdessä päivässä. 28. päivä joulukuuta eli 15 päivän kuluttua tartuntoja oli 765, siis melkein kaksinkertainen määrä, mutta 8. tammikuuta, 11 päivän kuluttua tuosta, tartuntoja oli 8 227, eli käytännössä oli tapahtunut 20-kertaistuminen vajaan neljän viikon aikana. Suomessa kaksi kuukautta myöhemmin tilanne oli se, että 14. helmikuuta ja siitä kymmenen päivää eteenpäin meillä oli keskimäärin 450 koronatartuntaa päivässä. Seuraavan kymmenen päivän aikana 24. helmikuuta ja siitä eteenpäin 5. maaliskuuta mennessä niitä oli 650 päivässä. Kasvua oli 43 prosenttia, eli me olimme aivan samassa kohtaa sitä kasvukäyrää kuin mikä Irlannissa oli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

13. joulukuuta ja 28. joulukuuta välissä. Olisiko Suomessa tapahtunut sama kuin Irlannissa, että siitä sitten hyvin lyhyenä aikana se räjähtää 20-kertaiseksi tai ei, niin sehän kaikki on semmoinen asia, mitä joudutaan arvioimaan.

Minusta tämä on se tärkein syy, minkä takia Suomessa tehtiin verraten myöhään eli todella myöhään se päätös, että kuntavaaleja siirretään. Vielä kuukautta aikaisemmin eivät olosuhteet olleet sellaiset, että olisi ollut tarvetta siirtää kuntavaaleja. Sitten se viimeinen hetki, jolloin se päätös pitää tehdä, lähestyi, ja silloin oli lyhyenä aikana muuttunut tämä tilanne Suomessa nopeasti, ja tausta maailmalla oli senkaltaisen, eikä Irlanti ole ainoa esimerkki.

Jälkikäteen on tietysti helppo arvioida ja sanoa, että olisiko kesällä jo pitänyt osata ennakoida ja nähdä, mitä tulee tapahtumaan ja olisiko meidän pitänyt monipuolistaa meidän vaalijärjestelmäämme. Se on ihan hyvää keskustelua, enkä tässä yhteydessä ota siihen kantaa, vaan ihan pelkästään nyt tähän näkemykseen, mihin se vaalien siirtopäätös tuossa vaiheessa perustui. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä.

19.17 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kyllähän tämä kuntavaalien siirto oli tietysti iso pettymys, ja minusta oppositio on siinä mielessä ihan oikeassa, että kyllä se myös kolhu oikeusministeriön toimintaa kohtaan kokonaisuudessaan on, mutta täytyy kuitenkin pitää jalat maassa ja järki päässä. Tässä on kysymys kansanterveydestä, ja parin kuukauden siirto ei suomalaista demokratiaa ja kansanvaltaa kyllä romuta.

Tämä kysymys on demokratian kannalta erittäin vakava asia, ja se huomioiden on tietysti vähän erikoista tämä keskustelu, että täällä vuoroin edustajat eri puolueista naureskelevat toisilleen ja uhriutuvat toinen toisilleen yli oppositio—hallitus-rintamien. En minä nyt tiedä, onko se tämmöisen näin vakavan keskustelun kannalta ihan järkevää toimintaa.

Mutta tätä asiaa voi tarkastella kahdelta eri kantilta, niin kuin tuossa edustaja Lindén äsken jo aika ansiokkaastikin tätä asiaa peilasi. Nimenomaan, jos me keskustelemme tästä menneestä ja siitä, miten tähän päädyimme, niin on tietysti täysin perusteltua kysyä, miksei jo hyvissä ajoin tehtyjä puoluesihteerien ehdotuksia otettu oikeusministeriössä huomioon, ja näitä ehdotuksiaahan tuli niin opposition kuin myös hallituksen puoluesihteerien toimesta, ja siinä mielessä, jos tätä menneisyyttä siis vain peilataan, niin nämä esitetyt kysymykset ja huomiot ovat kyllä täysin perusteltuja. Mutta jos peilataan sitä tilannetta, missä lopulta kahdeksan puoluetta yhdeksästä päätyi tekemään tämän päätöksen kuntavaalien siirrosta, ja tämä tilanne huomioiden — edellisessä puheenvuorossakin kuultiin minun mielestäni ansiokkaasti tämä vakava tautitilanne — se kyllä oli ainoa oikea huomio, siis siinä tilanteessa. Syystä tai toisesta varautuminen vaalien terveysturvalliseen järjestämiseen ei onnistunut, ja siinä tilanteessa tämä vaalien siirto oli täysin perusteltu. Voisi jopa sanoa, että välttämätön.

Demokratian kannalta on tietysti olennaista, että kansanvalta toteutuu myös kriisioloissa, ja kyllä tästä pitää myös oppia ottaa. Mielestäni se olisi kaikkein erikoisinta, jos me emme miettisi, kuinka tulevaisuudessa me mahdollistetaan kansanvallan toteutuminen myös kriisiolosuhteissa, mutta nyt täytyy kuitenkin keskittyä siihen, että kesäkuussa toteutetaan vapaat ja terveysturvalliset kuntavaalit, ja että silloin kansanvalta toteutuu sillä tavalla kuin on tässä maassa totuttu, että se toteutuu. Ainakin minä aion ottaa tästä oppia, että tällaiseen tilanteeseen ei toiste päädytä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Östman.

19.19 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty hyviä, pitkiä, perusteltuja ja analyttisiä puheenvuoroja vaalien siirrosta. Sanoisin näin, että lyhyt virsi kaunis: vaalien siirtäminen oli oikea ratkaisu. Aina on pyritty siihen, että nämä päätökset tehdään parlamentaarisesti, ja nyt tässä kävi niin, että kahdeksan yhdeksästä puolueesta oli vaalien siirron kannalla. Itsekin, jos olisin ollut puoluesihteerin roolissa, olisin puoltanut vaalien siirtämistä, mutta olisin tehnyt sen jo tammikuun puolella, kun oli nähtävissä, mihin suuntaan ollaan menossa. Mutta pulinat pois. Parempi, että se tehtiin nyt. Uskon kanssa, niin kuin moni täällä on sanonut, että kun ne pidetään kesäkuussa, niin kyllä meillä on parempi osallistuminen ja äänestysaktiivisuus kuin jos ne olisi pidetty huhtikuussa.

Bara kort: Det har hållits många fina analytiska talturer om att flytta valet eller inte. Min åsikt är den att det enda rätta var att flytta valet, men som jag också har sagt i något sammanhang tidigare, skulle jag ha suttit som partisekreterare som jag gjorde i mitt tidigare liv så skulle jag ha föredragit att fatta beslutet redan i januari. Då skulle det ha varit betydligt lättare för alla parter att vara förberedda på ett sådant beslut. Men bättre än aldrig var det att flytta valet nu, och som man säger på finska: pulinat pois, diskussionen är färdig för min del. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Edustaja Mäkynen.

19.21 **Jukka Mäkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Jätin tammikuussa 21 oikeusministeri Henrikssonin vastattavaksi kirjallisen kysymyksen kuntavaalien terveysturvallisuudesta. Henriksson vakuutti vastauksessaan kirjalliseen kysymykseeni 12. päivä helmikuuta, että kuntavaalit voidaan järjestää ongelmitta ja ajallaan. Tästä mentiin vielä kuukausi eteenpäin siten, että Suomen kansa ja eduskunta olivat vielä tämän kuun ensimmäisellä viikolla siinä käsityksessä, että kuntavaalit järjestetään alkuperäisen aikataulun mukaan 18. huhtikuuta. Sitten tuli maaliskuun 6. päivä oikeusministeri Henrikssonilta tieto, että kuntavaalit on hänen ja puoluesihteerien tapaamisessa päätetty siirtää kesäkuun 13. päivään. Perussuomalaiset oli ainoa puolue, joka vastusti tätä toimenpidettä. Vaaleja on pystytty järjestämään lukuisissa eri maissa, ja vielä pahemmassa tautitilanteessa kuin Suomessa.

Hallituksella oli siis aikaa tehdä toimenpiteitä. Kuntavaalit oltaisiin voitu pitää 18. huhtikuuta, jos hallitus olisi keskittynyt toimintaansa. Kirjallinen kysymykseni olikin herätys hallitukselle tehdä jotain kuntavaalien järjestämisen suhteen. Ainakaan minua ei yllätä, että hallitus toimi maaliskuun alkuun asti sinisilmäisesti ja vain oletti, että ei ole mitään hätää ja vaalit pystytään järjestämään alkuperäisessä aikataulussa. Hallitus siis heräsi jälleen kerran vasta, kun tilanne oli jo päällä ja tautitilanne nopeasti pahenemassa. Suuri kysymys kuuluukin, miksei hallitus reagoinut ja alkanut toimenpiteisiin, kun kansanedustajana kysyin hyvissä ajoin kirjallisessa kysymyksessäni vaalien terveysturvallisesta järjestämisestä. Tuntuukin siltä, että kun yksittäinen oppositiossa oleva kansanedustaja kysyy istuvalta hallitukselta asioita, niin se on kuin tuuleen huutaisi.

Tälle hallitukselle näyttävät kaikki asiat tulevan aina yllätyksenä. Koronapandemia on jatkunut jo yli vuoden, ja hallituksella on ollut hyvin pitkä aika valmistautua kuntavaalien järjestämiseen koronatilanteessa. Mihin tämä aika on käytetty? Luulen, että hallitus ei yk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

sinkertaisesti vain ole jaksanut eikä viitsinyt tehdä mitään. Jopa pääministerille kuntavaalien siirtäminen tuli täytenä yllätyksenä.

Arvoisa puhemies! Pääministeri on joka yhteydessä viitannut siihen, että hallitus toimii terveysviranomaisten asiantuntijatiedon pohjalta, eli hänellä ja koko hallituksella on ollut jatkuvasti saatavilla ajantasaista asiantuntijatietoa pandemiatilanteesta. Siksi tämän kevään paheneva tautitilanne ei ole millään voinut tulla hallitukselle yllätyksenä. Nyt on taas se sama aika kuntavaalien uuteen päivämäärään kuin silloin, kun jätin kirjallisen kysymyksen tammikuussa, eli hallituksella on nyt saman verran aikaa valmistautua niihin.

Oikeusministeri kertoi maaliskuun 13. päivä eduskunnan kyselytunnilla, että Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos on antanut helmikuun alussa hänelle tiedon siitä, että THL ei tuolloin nähnyt minkäänlaisia mahdollisuuksia hoitaa eristyksessä olevien mahdollisuutta äänestää terveysturvallisesti kotiaänestyksen kautta. Yritin selvittää asiaa THL:n pääjohtajalta, mutta hänellä ei ole tietoa, milloin tällainen tieto on välitetty oikeusministerille. Hänen mukaansa heidän asiantuntijansa ovat tukeneet oikeusministeriön suunnittelua ja valmistelua vaalien terveysturvallisuusjärjestelyissä. THL:n johdolla ei siis ole tietoa siitä, milloin oikeusministerille on välitetty tieto kotiaänestyksen ongelmista, mutta vastauksessaan ministeri ei maininnut sanallakaan kotiaänestyksen ongelmista minulle. Herääkin kysymys siitä, milloin oikeusministeri sai tiedon siitä, että kotiaänestyksiä ei pystytäkään järjestämään. Minulla on asiasta kirjallinen kysymys vireillä, ja jään mielenkiinnolla odottamaan ministerin vastausta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Wallinheimo poissa. — Edustaja Kärnä.

19.26 **Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Jokainen, joka on lukenut tuon perustuslakivaliokunnan mietinnön, voi kyllä todeta, että eihän tämä nyt mennyt tosiaan aivan niin kuin Strömsössä. Puhtaita papereita on vaikea antaa oikein kellekään, ei oikeusministeriölle eikä myöskään puoluesihteeireille — tässä asiassa katson kyllä myös perussuomalaisten suuntaan. Mutta mikä se vaihtoehto nyt sitten tässä epidemiatilanteessa on? Katson, että sellaista vaihtoehtoa ei ole. Vaalien siirtäminen on välttämättömyys.

Oppositio on kritiikissään oikeassa kyllä siinä, että aikaisemmin olisi tullut ryhtyä valmistelutoimenpiteisiin oikeusministeriössä, ja tämän on käsittäkseni myös kansliapäällikkö Timonen myöntänyt. Mutta tässä tilanteessa ei ole oikein muuta vaihtoehtoa kuin eteenpäin, kuten sanois poromies Lynxillä hangessa. Ollaan kuitenkin tyytyväisiä siitä, että meillä on tällä hetkellä ainakin yksi vaalien siirtoon tyytyväinen perussuomalainen. Hänhän on viitasaarelainen europarlamentaarikko Hakkarainen, joka on tänään perunut ehdokkuutensa. Ymmärrän tietysti, jos perussuomalaisia nyt huolettaa, että sieltä on muutakin vuotoa tulossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kopra.

19.27 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa puhemies! Kokoomus esitti pitkin syksyä puoluesihteeireiden kokouksissa erilaisia keinoja ja toimenpiteitä vaalien terveysturvallisuuden takaamiseksi huhtikuussa. Luotimme siihen, että oikeusministeriö ja hallitus ottavat nämä ehdotuksemme tosissaan, kuten muidenkin puolueiden ehdotukset, ja toimeenpanee huhtikuussa sellaiset vaalit, että ne ovat turvalliset kaikille. No, meille oli suuri pettymys, ettei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

näin oltu toimittu vaan mentiin vähän niin kuin entisillä höyryillä, niin kuin aina ennenkin, ja lähestyttiin vaalipäivää sitten normaalimoodissa. Sitten oltiin sellaisessa tilanteessa, että tartuntakäyrät olivat nousussa ja ennuste synkkä — tätähän edustaja Lindén kuvasi puheenvuorossaan erinomaisesti — ja oltiin tapahtuneiden tosiasioiden edessä. Ja yhdyn kyllä tähän perustuslakivaliokunnan moitteeseen siitä, että hallitus ei voi toimia siten, että se asettaa eduskunnan tapahtuneiden tosiasioiden eteen siten, ettei tosiasiasa ole kuin yksi vaihtoehto toimia. Näin me sitten kuitenkin täällä toimimme, ja lähes kaikkien puolueiden voimin linjattiin, että vaalit siirretään, ja mielestäni se on täysin perusteltua sen tiedon valossa, mikä asiasta oli päätöksentekohetkellä ja on myöskin tällä hetkellä.

Nyt kuitenkin kannan huolta siitä, kun ei ole mitään tietoa eikä varmuutta siitä, että tämä koronapandemia olisi ohi kesäkuussakaan. Tilanne voi olla silloin yhtä huono — toivottavasti se on parempi, mutta se voi olla myös vielä huonompi. Näin ollen toivon, että todelakin nyt tässä tilanteessa oikeusministeriö huomioi ne ehdotukset, joita on tehty, ja tekee kaikkensa järjestääkseen lisätoiminnot, joilla sitten kesäkuussa toimitetaan nämä vaalit turvallisesti, vaikka tartuntatilanne olisikin sama kuin nyt tai ehkä jopa vieläkin huonompi, ettei meidän tarvitsisi enää toista kertaa siirtää näitä vaaleja. Tämän vetoituksen esitän tässä kyllä nyt hallitukselle ja toivon, että tämä otetaan vakavasti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Tae poissa. — Edustaja Hopsu.

19.29 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kävin minäkin tarkkailemassa korona-ajan vaaleja, niin kuin muutama muukin kollega täällä. Olin Georgiassa ja Kirgisiassa. Terveysturvallisuuteen ja karanteenissa äänestämiseen oli panostettu paljon. Kaikkialla ei toki onnistuttu, mutta tartuntaryypäitä ei tiettävästi kummassakaan maassa kuitenkaan vaalien vuoksi nähty.

Nostan joitain positiivisia esimerkkejä järjestelyistä: Vaalihuoneet olivat tavallista suurempia, esimerkiksi liikuntasaleja. Sisään otettiin kolme äänestäjää kerrallaan maskit naamalla, käsidesiä annosteltiin ovelta jokaiselle tulijalle. Kaikilla vaalitoimitsijoilla oli visiidit, maskit ja kumihanskat, paikoin pleksit ja turvavälit joka paikassa. Jonot kerrytettiin ulos, jos sellaisia oli. Huonetta siivottiin tiheästi ja tuuletettiin. Tarkkailijoilta ja muilta pidempään paikalla olleilta mitattiin lämpö ja odotettiin negatiivista koronatestiä. Huolellinen valmistelu merkitsee. Georgiassa jokaiselle äänestäjälle jaettiin oma äänestyskynä. Karanteenissa olevat ilmoittautuivat kotiaänestykseen, joka hoidettiin vaalipäivänä. Ilmoittautumisessa oli kyllä haasteena se, että viimeisenä kahtena päivänä ei voinut enää kotiin äänestystä tilata, eli jokaiselle äänioikeus ei siis täysin toteutunut. Kotiaänestys hoidettiin ulkona suojavarustein. Näiden kokemusten valossa olen pettynyt, ettemme Suomessa saaneet riittävää valmistelua ja valmistautumista oikeusministeriöstä. On myönnettävä, että tämä on epäonnistuminen vaalien valmistelussa. Olen ollut aiemminkin huolissani oikeusministeriön valmisteluresursista ja työkuormasta korona-aikana, ja toistan tämän huolen.

Ennakkoäänestyksen pidentäminen, vaalipaikkojen lisääminen, virkailijoiden rokottaminen ja kotiaänestyksen mahdollistaminen karanteenissa oleville pitäisi varmistaa viimeistään nyt. Myös perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt viimeksi mainittuun huomiota. Ratkaisu vaalien lykkäämisestä perustui terveysviranomaisten yhä pahenevaan arvioon tautitilanteesta. Näin saadaan lisää aikaa valmistautumiseen ja toivottavasti merkittävästi suurempi osa kansasta rokotettua, etenkin riskiryhmiin kuuluvista. Samaan lykkäyspäätök-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

seen on päätynt useita muitakin maita. Toivottavasti nyt saatu lisäaika käytetään hyväksi toimien valmistelussa niin ministeriössä kuin kunnissa. Esimerkiksi ulkoäänestys ja testaamisesta tutuksi tullut drive-in voisivat toimia. Vaikka vaalien siirto olisi ja tuntuu olevan Suomessa yleisesti hyväksytty toimenpide jo edellisten kuntavaalien yhteydessä ja tässä poikkeuksellisessa tilanteessa, se ei tarkoita, etteikö pitäisi pyrkiä parhaan mukaan järjestämään vaalit ajallaan ja siten vahvistaa ja ylläpitää vahvaa demokratian toteutumista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kurvinen poissa, edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Kettunen paikalla.

19.33 Tuomas Kettunen kesk: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vaalien siirtämiset ovat aina isoja toimenpiteitä, ja nyt sille on kyllä ollut hyvä syy. Mielestäni koronapandemian paheneminen on painava syy siirtää vaaleja. On harmillista, että näin tehdään, mutta aina terveysturvallisuus etusijalle.

Vaalien siirtämiseen ei suomalainen demokratia romahda tai tuhoudu, niin kuin jotkut ovat viime viikkoina antaneet ymmärtää. Ei näitä kuntavaaleja siirretä poliittisista syistä vaan ihan kansanterveydellisin perustein. Olen myös tyytyväinen, että olemme saaneet laajan konsensuksen vaalien siirrolle ja ettei kukaan nyt sitä vastusta. Haluan myös muistuttaa siitä, että Euroopassa on muuallakin siirretty vaaleja koronan takia — Espanja, Italia, Ranska, Iso-Britannia ja Romania, muutamia maita mainitakseni. Eli ennenkuulumatonta tämä ei ole tämän pandemian keskellä.

Arvoisa puhemies! Pidän hyvänä, että ennakoäänestystä tullaan pidentämään. Se on hyvä siirto koronakriisin keskellä, ja tällä tavoin voidaan varmasti vaikuttaa positiivisesti myös äänestysaktiivisuuteen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Löfström poissa, edustaja Kaunisto poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Zyskiewicz paikalla.

19.34 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa herra puhemies! Mielestäni on selvää, että siinä tilanteessa, missä tämä siirtopäätös tehtiin, ei enää muita vaihtoehtoja realistisesti arvioiden ollut.

Tässä vaalien siirtämisessä ja siihen liittyvissä yksityiskohdissa on yksi yksityiskohta, jota en oikein ymmärrä. Kun vaalit joudutaan epidemian takia siirtämään, niin ajattelen, että siirron vuoksi tehdään ne muutokset, jotka ovat siihen siirtoon liittyen välttämättömiä. Näin ollen ymmärrän sen, että äänioikeus annetaan niille, jotka sitten uuden vaalipäivän mukaan olivat täysi-ikäiseksi tulleet, ja myös vaalikelpoisuus annetaan niille, jotka uuden aikataulun mukaan olivat 18 vuotta täyttäneet. Mutta sitä en kyllä ymmärrä, miksi ehdokasasettelun aikarajaa lykättiin. Miten se on jotenkin tästä pandemiasta ja tästä vaalien siirtämisestä johtuva väistämätön seuraus? Eikö voi ajatella, että ehdokkaaksi asettautumisen oikeus oli niillä, jotka olivat asettuneet ehdolle sen aikataulun mukaan, joka oli voimassa alkuperäisen vaaliaikataulun mukaisesti — poikkeuksena siis ne, jotka tulivat täysi-ikäiseksi tämän siirtämispäätöksen vuoksi? Sanon suoraan, että tässä yksityiskohdassa on mielestäni astian makua.

Kun molemmat päähallituspuolueet, demarit ja keskusta, joutuivat kauhistelemaan sitä, että noin 900 ehdokasta oli vähemmän kuin viime kunnallisvaaleissa, niin vaikka en ole salaliittoteorioiden ystävä, päinvastoin, niin kyllä mieleeni hiipii epäily siitä, että otettiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

myös lisää aika ehdokashankintaan. Ja tällä hetkellä, mikä on ihan luonnollista, puhelimet käyvät kuumina, kun soitellaan ympäri maakuntia ja haalitaan lisäehdokkaita.

Minun on pakko kysyä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalta Antti Rinteeltä — ja kun täällä on varaministereitä kuitenkin aika leegio, niin minun on pakko kysyä — mikä on se looginen perustelu, mikä on se legitiimi perustelu, oikeutettu perustelu, että myös tätä ehdokkaiden asettamispäivää lykättiin, lykättiin muidenkin kuin niiden osalta, jotka tässä aikavälissä tulivat täysi-ikäiseksi. Tähän minä haluan saada vastauksen. Ja ellen saa tyydyttävää vastausta, niin kyllä minulle jää epäily siitä, että syynä oli se, että haluttiin lisää aikaa ehdokashankintaan, kun päähallituspuolueiden ehdokashankinta oli siinä vaiheessa surkeasti epäonnistunut. [Eduskunnasta: Ohhoh!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Joo, arvoisat edustajat, emme aloita nyt laajempaa debattia tässä vaiheessa iltaa, mutta perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Antti Rinne, olkaa hyvä. Minuutti.

19.38 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ymmärtääkseni on niin, että kun vaaleja siirretään eteenpäin, nyt tässä tapauksessa kesäkuun 13. päivään, niin vaalilaki lähtee siitä, että siitä hetkestä taaksepäin on tietty ajanjakso, jolloinka pitää ehdokkaat nimetä, ja tämä on se syy, minkä takia ollaan tässä tilanteessa. Olen ihan samaa mieltä, että tätä kohtaa olisi pitänyt ehkä tarkemmin miettiä, mutta se tulee suoraan sieltä vaalilaista. Sitten sanon näin, että... [Ben Zyskowitz: Nythän lakia muutettiin!] — Niin, siis lakia muutettiin sillä tavalla, että kuljetettiin vaalipäivä eteenpäin. — Mutta minä sanon, että ei se ole pelkästään ne, jotka tulevat 18-vuotiaaksi, vaan meille tulee tähän maahan sellaisia henkilöitä kuntalaisiksi, joilla on myös sitten kuntalaisina [Johannes Koskinen: Ja maan sisällä!] — ja maan sisällä muuttaa — mahdollista asettua ehdolle, ja se kaikki pitäisi ottaa huomioon sitten tässä tilanteessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Piirainen.

19.39 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Keskustelu tästä kuntavaalien siirrosta on ollut monipolvista, ja varmaan johtuu siitä, että tämä on tärkeä asia. Mielestäni kumminkin kuntavaalien siirto oli oikea toimenpide, enkä ole vaalien siirtoon suhtautunut välinpitämättömästi, niin kuin edustaja Heinonen täällä aikaisemmin väitti. Siirto oli demokratian kannalta erittäin vakava mutta koronaepidemian ilmaantumisen vahvan nousun ja terveyturvallisuuden näkökulmasta aiheellinen ja oikea päätös. Oletan myös puoluesihteerien tarkastelleen kaikki mahdolliset järjestelyt vaalien toimittamiseksi 18.4.

Niin kuin täällä aikaisemmin perustusvaliokunnan puheenjohtaja Rinne totesi, britti-muunnoksen vahva ilmaantuvuus ja myös se, että henkilöitä oli paljon karanteenissa, olisivat olleet vakava uhka demokratian toteutumisen kannalta. Osalla olisi jäänyt äänestämättä, ja myös sitten ikäihmisten terveysturvallisuus olisi ollut uhattuna. Nyt kun kuntavaalit ollaan siirtämässä 13:nteen kesäkuuta, siirto antaa aikaa reagoida vaalijärjestelyihin terveysturvallisesti, sekä myös se, että mahdollinen rokottaminen ollaan saatu vietyä laajemmalle väestölle. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hassi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

19.40 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on puhuttu paljon siitä, mitä olisi pitänyt kyetä ennakoimaan. Mielestäni kaikkein tärkein asia, mitä koko yhteiskunnan olisi pitänyt kyetä ennakoimaan, mitä koko Euroopan ja itse asiassa kaikkien maailman maiden olisi pitänyt kyetä ennakoimaan jo ennen kuin tämä pandemia lävähti päälle, on se, että pandemiat ovat mahdollisia. Maailman terveysjärjestö WHO:han varoitti juuri tämäntyyppisen pandemian mahdollisuudesta yhtenä globaalina terveysriskinä jo joitakin vuosia sitten. Tärkeää on, että myös opimme sen, että se tapa, millä yhteiskunnat tällä hetkellä suhtautuvat luontoon, on se juurisyy tällaisille pandemioille. Niitä tulee lisää, jos me emme tätä tärkeintä oppia tästä asiasta ota onkeemme.

Itse epidemiatilanteessahan ei ole kysymys pelkästään siitä, mikä on epidemiatilanne kullakin hetkellä, vaan, kuten esimerkiksi edustaja Lindén hyvin selosti, täytyy pystyä ennakoimaan myöskin se, mikä on mahdollista joidenkin viikkojen ja joidenkin kuukausien kuluttua. Me kaikki viime vuoden aikana opimme tästä koronapandemiasta paljon, mutta uskoisin, että hyvin harvassa ovat ne, jotka aavistivat sen mahdollisuuden, että vuodenvaihteen tienoilla alkaa levitä uusi virusmuunnos, joka on ärhäkämpi sekä tarttumaan että aiheuttamaan vakavan tautimuodon, ja sehän on nyt taustatekijä siihen, että vaalit joudutaan siirtämään. Vaikka koko syksyn ja kesän epidemiatilanne Suomessa on ollut lähes Euroopan paras, niin tosiaan tämä uusi virusmuunnos on nyt vakavoittanut tilanteen tavalla, jota ainakaan minä en olisi kyllä syksyllä pystynyt ennakoimaan.

No tässä keskustelussa on mainittu esimerkkejä maista, joissa on pidetty vaalit koronapandemiasta huolimatta. Sitä en tiedä — enkä tiedä, tietävätkö myöskään ne kollegat, jotka ovat näitä maita luetelleet — miten tärkeänä kyseisissä maissa pidetään sitä, että äänioikeutetut ihmiset oikeasti voivat äänestää. Ja siitähän, kuten tässä nyt esimerkiksi edustajat Rinne ja Mäkisalo-Ropponen ovat puhuneet, on kyse, että järjestämme vaalit sellaisella tavalla, että kaikilla äänioikeutetuilla on myöskin käytännön mahdollisuus turvallisesti äänestää [Puhemies koputtaa] vaaleissa, ja tämähän on demokratian kannalta aivan ydinasia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Löfström.

19.43 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Grundlagsutskottet är både betänkan-deutschkott i ärendet samt har ansvaret att säkerställa att lagförslaget är grundligt berett. Utskottet beslutade förra veckan enhälligt att det finns mycket goda och grundliga skäl att flytta kommunalvalet framåt till juni, då förväntningen är att det epidemiologiska läget är mycket bättre överlag tack vare att det är varmare väder, hundratusentals fler har vaccinerats samt det är lättare att ordna exempelvis utomhusröstning samt att vidta andra åtgärder, bland annat att förlänga förhandsröstningstiden.

Det är de mer smittsamma virusmutationerna som har gjort att Europa nu är inne i den tredje vågen som vi tyvärr kanske inte sett kulmen av ännu. I Portugal ordnades presidentval på grund av att man inte kunde skjuta fram det på grund av grundlagen. Valdeltagandet blev oerhört lågt. Ett lågt valdeltagande minskar legitimiteten. Ifall många personer inte heller skulle ha möjlighet att rösta ökar det risken att valet måste tas om i de kommunerna.

Det enda ansvarsfulla var att skjuta upp valet, enbart med drygt 50 dagar. Förslaget är grundligt parlamentariskt berett, 8 av 9 riksdagspartier stödjer beslutet, grundlagsutskottets sakkunniga och professorer säger att det är motiverat och grundlagsutskottet fattade beslutet helt enhälligt med enbart en ledamot frånvarande.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

Det är inte en enkel sak att skjuta upp ett kommunalval, men vi lever nu i en global pandemi. Att försöka skylla över ansvaret på en enskild minister för den här situationen är helt obegripligt för mig. Snart kommer man väl beskylla Finlands regering också för att vi har coronaviruset i Finland — det är helt obegripligt.

Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunta on mietintövaliokunta asiassa, ja sillä on vastuu varmistaa, että lakiesitys on perustuslain mukaan valmisteltu. Valiokunta päätti viime viikolla yksimielisesti, että on monia hyviä ja perusteellisia syitä siirtää kunnallisvaaleja kesäkuulle, sillä odote on, että epidemiologinen tilanne on yleisesti paljon parempi lämpimän sään takia, satojatuhansia lisää on rokotettu, esimerkiksi ulkotiloissa tapahtuva äänestys on helpompi järjestää sekä muihin toimenpiteisiin on yksinkertaisempaa ryhtyä, mukaan lukien se, että ennakkoon äänestämisen aikaa voidaan pidentää.

Tarttuvammat virusmuunnokset ovat tehneet sen, että Eurooppa on nyt kolmannessa aallossa, jonka huippua emme ehkä vielä ole, valitettavasti, nähneet. Portugalissa järjestettiin presidentinvaalit, sillä niitä ei voitu perustuslain mukaan siirtää. Äänestysaktiivisuus oli ennenkuulumattoman matala. Alhainen äänestysaktiivisuus laskee legitimitettiä. Mikäli monilla henkilöillä ei myöskään olisi mahdollisuutta äänestää, kasvaa riski, että vaalit joudutaan uusimaan.

Ainoa vastuullinen teko on vaalien siirtäminen vain viidelläkymmenellä päivällä. Esitys on perusteellisesti ja parlamentaarisesti valmisteltu. Kahdeksan puoluetta yhdeksästä tukee päätöstä. [Puhemies koputtaa] Perustuslakivaliokunnan asiantuntijat ja professorit sanovat tämän olevan perusteltua, ja perustuslakivaliokunta teki päätöksen täysin yksimielisesti vain yhden jäsenen puuttuessa. [Puhemies: Aika!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto.

19.47 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan omasta puolestani kiittää perustuslakivaliokuntaa hyvästä ja tasapainoisesta mietinnöstä. Tässä tilanteessa, jossa koronaepidemia on meilläkin vaikeassa vaiheessa, ainoa vastuullinen päätös on tehdä siirto kuntavaalien osalta. Suomalaisten oikeus terveysturvalliseen äänestämiseen vaaleissa pitää olla se ykkösprioriteetti. Nythän, jos vaalit oltaisiin pidetty runsaan kolmen viikon päästä, suurena vaarana olisi ollut sekä viruksen leviäminen äänestäjien keskuudessa että se, että viruksen pelossa osa suomalaisista olisi jättänyt varmuuden vuoksi äänioikeutensa käyttämättä. Siksi tälle ei nyt ollut vaihtoehtoa.

Silti, arvoisa puhemies, tämä edellä mainittu ei kuitenkaan poista oikeutta kritisoida prosessia, jota tähän kuntavaalien siirtoon liittyy. Nythän on rehellistä tunnustaa, että kauniista puheista huolimatta hallituksen ja erityisesti oikeusministeriön ennakointi terveysturvallisten vaalien mahdollistamiseksi petti. Päätös vaalien siirrosta tehtiin vain kolme päivää ennen ehdokaslistojen sulkeutumista, mikä on johtanut monen huhtikuulle omaa kampanjaansa suunnitelleen ehdokkaan erikoisten tilanteiden eteen. Vähintä, mitä tässä tilanteessa oikeusministeriöltä ja hallitukselta odottaisi, olisi nöyrä anteeksipyyntö tapahtuneesta.

Tilanne on siinäkin mielessä outo, että monissa muissa maissa vaaleja on voitu viedä läpi vaikeasta koronatilanteesta huolimatta, kuten vaikkapa viime viikonloppuna Hollannissa. Siellä vaalit voitiin järjestää lisäämällä äänestysaikoja ja toteuttamalla uudenlaisia äänestyspaikkoja, kuten vaikkapa drive-in-äänestys. Toivon ja tiedän, että nyt kesäkuun vaaleja varten näistä maista voitaisiin ottaa oppia mahdollisimman terveysturvallisten vaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

lien läpi viemiseksi. Yksittäisistä kysymyksistä tässä oli tärkeää, että hallitus ja oikeusministeriö osoittaisivat riittävästi resursseja kotiaänestyksen toteuttamiseen.

Näillä sanoilla kannatan perustuslakivaliokunnan päätösehdotusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lehto.

19.49 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Viime vuoden alussa, kun korona alkoi leviämään, katseltiin niitä tiedotuksia, missä THL:kin sanoi, että ei tule tulemaan Suomeen välttämättä ja voi matkustaa, ja vaikka se alkoi leviämään ja vaikka tulet ulkomailta, niin voit käydä palvelutaloissa vielä. Vähän niin kuin vähäteltiin, ja sitten huomattiinkin, minkälainen epidemia siitä tulee, minkälainen pandemia siitä tulee. Koko aika mentiin aina, että no, kesään mennessä siitä päästään ehkä eroon ja sitten joulun mennessä, ja nyt me huomattiin jo aikaisessa vaiheessa, että ei se tule lähtemään hetkessä täältä pois, mutta silti hallitus ei mitenkään varautunut siihen, miten voitaisiin järjestää turvalliset kuntavaalit.

No, edustaja Kettunen sanoi, että vaaleja ei siirretty poliittisista syistä, mutta jos katsellaan, minkälaiset olivat puolueiden kannatuslukemat ja oliko hallituspuolueiden kannalta tulossa toivottu vaalitulos, niin voisi olla pientä epäilyä, että siellä alkoi viriämään hallituspuolueiden keskuudessa, että jos siirrettäisiinkin vaaleja, että vaalitulos saataisiin muuttamaan. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Mutta kukaan hallituspuolueista, hallitus yhtenäisesti, ei uskaltanut sanoa, että siirretään vaaleja, kerta siitä olisi tullut kansalta hirveä ryöpy. No, sitten vetkutetaan ja vetkutetaan ja mennään kohti kuntavaaleja, ja THL tulee sitten pelastamaan tartuntaennusteidensa kanssa. Tämä on tällaista pientä salaliittoteoriaa, [Keskustan ryhmästä: Ai pientä?] mihinkä en usko. Kuten edustaja Zyskowiec sanoi, ettei halua uskoa salaliittoteorioihin, en usko myöskään minä. [Vasemmalta: Älä sinäkään!] Mutta jotenkin jäi sellainen kuva, kun luki meidänkin paikallista mediaa, kun nekin ihmettelivät, että ennen vaaleja isot hallituspuolueet eivät mainostaneet mediassa missään, eivät missään mainostaneet, kun muut alkoivat jo. Vaikka aikaisemmissakin vaaleissa oli vaalibusseja ja muita liikkumassa, niin nyt ei ole missään liikkunut. [Välihuutoja] — Aika vähän.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kärnä.

19.51 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Zyskowiec on pitkän linjan arvostettu valtiopäivämies. Ihmettelen, miksi hän levittää tällaisia salaliittoteorioita täällä salissa. Edustaja Lehdon osalta tietysti ymmärrän, että hänellä ei ole ihan niin pitkää kokemusta. Molemmat sanovat, että he eivät usko salaliittoteorioihin, mutta he kuitenkin spekuloiivat näillä asioilla. Kun edustaja Zyskowiec totesi tuossa vielä, että hänellä ei ole mitään foliohattua päässä, niin kyllä teillä nyt, hyvät herrat, foliohatut ainakin siellä povitasussa on, että ottakaa ne pois sieltä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

19.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä keskustelu on herättänyt minussa suurta ihmetystä. Kuten ministeri Lintilä edellisen asian kohdalla sanoi lopuksi, niin tämä koronaepidemia tuli nyt tänne Eurooppaan ja maailmaan sillä keinoin, että ku-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

kaan ei varmasti tällaista tilannetta koskaan missään harjoitellut. Sanotaan, että espanjantauti silloin ensimmäisen maailmansodan aikaan oli ehkä sellainen ensimmäinen koetinkivi, mutta maailma oli silloin valtavan erilainen. Nyt tuli tämä koronavirus, jonka lopullista muotoa emme tiedä. Kukaan ei esimerkiksi viime kesänä vajaa vuosi sitten tiennyt, miksi tämä vielä äityy, emmekä tiedä mekään tänä päivänä, mitä tapahtuu kahden kuukauden päästä tai kolmen kuukauden päästä. Jos vielä tulee se yksi uusi versio tähän maahan, joka tiettävästi on jopa pahempi, ohittaa nykyisten rokotteiden antaman suojan, niin mitäs me sitten tehdään?

Ihmettelen kyllä suuresti, että täällä on käytetty jopa semmoinen puheenvuoro, että jos ehdokasasettelussa joku asia menee mönkään, niin ehdokkaan nimi tulee julki, tuliko se julki nyt liian aikaisin vai liian myöhään, olipa niin tai näin, nimet ajoissa tai liian myöhässä. Hyvän aika, jos ihminen on pyrkimässä ehdokkaaksi kunnanvaltuustoon ja haluaa salata nimensä, niin kyllä hän on pikkusen ulkona kuvioista. [Naurua] On valitsemassa itselleen julkista tehtävää, luottamustehtävää, mutta haluaa piilotella, haloo! Te käytätte argumenttia, että olette pyrkimässä kunnanvaltuustoon valtuutetuksi mutta loukkaannutte siitä, että nimi mainitaan liian aikaisin. Jos on oikealla, terveellä pohjalla oleva valtuutettu, hän haluaa julkisuutta jo paljon, paljon ennen vaaleja tullakseen valituksi eikä lymyile halkopinojen takana ja tule viime hetkellä listalle. Eihän tämä homma niin mene. Hyvät ystävät, olkaahan nyt pikkusen vakavammalla tuumalla tämän asian kanssa liikkeellä.

Tiedän omista tuttavistani monia vanhempia ihmisiä, jotka eivät varmasti tämän koronan takia vaaliurnille lähde. He eivät ota sitä riskiä, koska moni heistä sairastaa semmoisia perussairauksia, että he tietävät, että koronan tuleminen jossakin tilaisuudessa, tartunnan saaminen itseensä, olisi elämän loppu. Kuinka moni teistä lähtee tekemään semmoista hommaa, että tietää, että ei ole ollenkaan varmaa, saako elää enää kuukautta pitempään sen jälkeen? Yksikään teistä ei lähde, ei kukaan.

Elämän suojeleminen ja varjeleminen on ihmisellä syvällä sielussa. Halutaan se oma elämä turvata ja elää pitkä ja hyvä elämä, mutta täällä viisastellaan siitä, että vaaleja siirretään. Vaaleja pitää siirtää silloin, kun se on aiheellista. Sitten jälkeinpäin voidaan viisastella, oltiinko liian aikaisin tai liian myöhäiseen liikkeellä, mutta kyllä kansanedustaja kun argumentteja käyttää, niin suosittelen olemaan vakavalla tuumalla tässä asiassa, ja ennen kaikkea jos ehdokkaaksi pyrkii, niin ei kannata käyttää argumenttia, että jospa tulee liian aikaisin nimi julki. Pikkusen ihmettelen, mutta saahan sitä ihmetellä jo tähän aikaan illasta. [Eduskunnasta: Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Tähän aikaan illasta vielä muutama puheenvuoro, ja sitten äänestetään. — Edustaja Östman.

19.55 Peter Östman kd: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Hoskoselta hauska puheenvuoro niin kuin yleensä. On oikein nautintoa kuunnella, kun joku osaa pyörittää sanoja suussaan, niin kuin edustaja Hoskonen osaa — kiitos siitä.

Sanoin aikaisemmassa puheenvuorossani ja olen edelleen samaa mieltä, että vaalien siirtäminen oli oikea ratkaisu, ja taisin sanoa, että pulinat pois. En ole siis muuttanut mieltäni tässä 30 minuutin aikana. Mutta kun edustaja Zyskowicz nyt nosti erään asian esille, joka on varmasti herkkä, ja kun häntä syytettiin heti salaliittoteorioista, niin minä haluan sitten myös samalla perustella, miksi sanoin aikaisemmassa puheenvuorossani, että olisi ollut viisasta tehdä se päätös vaalien siirrosta jo tammikuun puolella. Miksi? No silloin oli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

simme välttyneet tällaisilta keskusteluilta ja mahdollisilta salaliittoteorioilta ja siltä, että syytetään toisiamme juuri niistä.

Jos katsomme, mitkä olivat tartuntaluvut tammikuun viimeisellä viikolla, niin ne olivat pyöreästi 400:n paikkeilla. Ja jokainen tässä salissa, joka on perehtynyt ja tutustunut tähän eksponentiaaliseen kasvuun ja siihen liittyvään riskiin, olisi voinut laskea silloin, mikä tulee olemaan tilanne huhtikuussa — niin kuin me nyt tiedämme, että se on tasaisesti kasvanut, hallitusti mutta kuitenkin kasvanut — ja se olisi johtanut siihen, että huhtikuussa meillä olisi ollut alhaisempi äänestysaktiivisuus. Eli edelleen sanon, että kyllä, vaalien siirtäminen kesäkuulle oli oikea ratkaisu, mutta olisi ollut viisaampaa tehdä se päätös jo tammikuussa. Mutta jälkiviisastelu on aina jälkiviisastelua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Reijonen.

19.57 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Ennakointi on hyvin tärkeää päätöksenteossa. Ehkä tässä ennakointi olisi voinut olla parempaa, mutta toisaalta näitä vaaleja kun miettii, niin olen pohtinut semmoista asiaa, että nyt kun täällä on kuitenkin korona päällä, niin silti tätä sote-uudistusta ajetaan hyvin tiukasti — oikeastaan todella, todella tiukasti — läpi. Vaikka koronakriisi on päällä, niin sitä ei ollenkaan jarrutella vaan sitä viehdään ihan ehdottoman tiukasti eteenpäin, ja samalla tavalla järjestellään sitten näitä vaaleja, maakuntavaaleja, joissa tulee paljon luottamuspaikkoja ihmisille. Jotenkin tuntuu, että olisiko tässä ollut myös tilaisuus vähän painaa jarrua ja miettiä, onko nyt tämä koronakriisin hoito tärkeämpää vai se, että näitä sote-maakuntapaikkoja, luottamuspaikkoja, saadaan kovasti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kettunen.

19.58 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua ja pidetty hyviä puheenvuoroja. Yksi niistä oli edustaja Hoskoselta, ja se oli minun mielestäni vakavan asian mukainen.

Arvoisa puhemies! Täällä on jostain kumman syystä tuotu moneen kertaan esille nämä Kirgisian presidentinvaalit, ja nyt minä hieman hämmästelen tässä vaiheessa iltaa sitä, jos opposition edustajat nyt pitävät näitä Kirgisian presidentinvaaleja onnistuneina. Jos siellä presidentinvaaleissa äänestysprosentti jäi alle 40 prosenttiin — alle 40 prosenttiin — ja äänestysprosentti tippui yli 17 prosenttia, niin tätäkö te, arvon opposition edustajat, toivoisitte Suomeen? On hyvä huomata myös, että siellä Kirgisiassa koronatilanne oli monta kertaa parempi kuin Suomessa. Ymmärtäväthän arvon oppositio ja opposition edustajat nyt, että jos meillä olisi Kirgisian tilanne, niin vaalit luultavasti oltaisiin pidetty?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

19.59 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Joo, täällä on käyty hyvää keskustelua, monipuolista, valtava määrä puheenvuoroja. Edustaja Hoskonen käytti tässä tällaisen isällisen jyttytyksen. En tiedä, mihin päin se oli suunnattu, mutta siihen sanon, että kyllä, vakavoitua täytyy, jos oikeusministeri saattaa Suomi-nimisen valtion sellaiseen tilaan, että kunnat joutuvat rikkomaan voimassa olevaa lakia — ja vieläpä ministeriön ohjeistuksesta. Tämä on se konteksti, mistä täällä pitäisi nyt puhua, ei mistään muusta. Miet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2021 vp

tikää hetki. Kuunnelkaa tätä pientä hiljaista hetkeä, ja miettikää. [Puhuja pitää 5 sekunnin tauon] Missä on vika? Hallituksessa. [Keskustan ryhmästä: Niinpä tietysti!] Se, että ministeriö ei ala tekemään mitään, kun on vuosi aikaa, turvallisien vaalien järjestämiseksi — eikö se ole kritiikin paikka? Tänäkään päivänä en ole kuullut, että tehtäisiin mitään tulevien, kenties kesäkuussa järjestettävien vaalien hyväksi, ministeri ei tee mitään. Eikö se ole kritiikin paikka? Se, että siellä vasemmalla reunalla aina tuosta keskustasta lähtien naureskellaan tällaiselle epäkohdalle, on mielestäni tämän maan historian suurin karmeus. En kerta kaikkiaan voi käsittää sitä.

Tästä syystä lämpimästi kannatan tulevaa epäluottamuslausetta oikeusministeri Henrikssonin kohtaan.

Ja sinne perälle vielä sen verran tiedoksi, että Hollannissa muuten nousi äänestysaktiivisuus. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Äänestys tapahtuu tässä istunnossa tauon jälkeen. Istunto ja asian käsittely keskeytetään ja istuntoa jatketaan 10 minuutin päästä eli kello 20.10.

Täysistunto keskeytettiin kello 20.01.

Täysistuntoa jatkettiin kello 20.10.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan kello 20 keskeytettyä istuntoa ja päiväjärjestyksen 5. asian käsittelyä.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

2 §

Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Teen pöydälle jaetun monisteen mukaisen, edustaja Tavion tekemän pykälämuutosehdotuksen 2 §:ään.

Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mäkelän tekemää esitystä.

Jani Mäkelä ehdotti Lulu Ranteen kannattamana, että pykälä hyväksytään edustajille jaetun muutosehdotuksen mukaisena. (Pöytäkirjan liite 5A)

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö ”jaa”, Jani Mäkelän ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 38, ei 10; poissa 151 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 33/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.